

8. MAI

H. Norli
Mosseveien 67
0 s 1 0

Løssalgpris 25 øre
Nr. 14 — 3. årg.
Lørdag 20. aug. 1949

Statsminister Gerhardsen, Paal Berg, Berggrav, Lars Evensen, Didrik Arup Seip og Gunnar Jahn - klar til å gjøre statskupp i 1945

Planene ble utarbeidet allerede i 43

I den mest lagnadstunge tid for landet, søkte disse menn å bryte den konstitusjonelle forfatning og innføre diktatur

Dagspressen — bortsett fra noen få hederlige unntakelser, har søkt å ta kelegge de sensasjonelle avsløringer som stortingsmann Moseid kom med i sitt innlegg i Odelstinget, da Nygaards vold-regjeringens London-tid var opp til behandling. Særlig er det opplysningene om «kretsens» statskupplaner som er blitt så finpusset, at de er gått helt ubemerket fordi storparten av det norske folk. Den eneste avis vi har sett, som redaksjonelt har behandlet «kretsens» statskupplaner på grunnlag av Moseids opplysninger, er «Agder Tidend» som lørdag den 23. juli offentliggjorde følgende leder:

«Under okkupasjonen og ser-ieg etter frigjeringa, vart det gjevt mykje om «nazismen» innan førande menn i Heimefronten. Dei ville kaste seg opp til diktatorar og gjera kup mot vår konstitusjonelle forfatning, o.s.b. Ein tok det som rykte og laust smakk, som ingen ville høyra på.



Einar Gerhardsen

No syner det seg at «ryktet» ikkje var grunnlaust. Moseids avsløringer i Odelstinget har vekt årgaum over heile landet. Han dokumenterte at førande menn i Heimefronten, den sokalla «Kretsen» tok opp arbeidet for å kvitta seg med Stortinget av 1936, og med de n regjering som var utgått frå dette storting. Etter frigjeringa skulle so mennene i «Kretsen» sjølv overta makta. Ogso «Kretsen»s samarbeid med regjeringa sikta mot same mål, og planene var langt komne. For å få eit juridisk løynt for folket, men hadde sine kontakter ute, plent slik som diktatorane driv det. Moseid kjente til statskuppet alt i 1943,

o g vende seg til president Mag-nus Nilssen, som straks skynafæren. Professor Skeie skreiv so ei utgreiding om saka.

«Kretsen» hadde heller ikkje i 1945 gjeve opp kup-planane.

Ein skulle ha venta at proto-kollkomiteen hadde felt ein streng dom over «Kretsen» og Høgsteretts konstitusjonsbrot, og over regjeringa som bøygde av for presset frå «Kretsen». Men istaden oppkonstruerar komiteen eit kunstig forsvar for «Kretsen» og undergravinga av konstitusjo-nen. Komiteen tar klart stand-punkta for «Kretsen» og regjer-inga mot Stortinget og freistar forsvara kupforsøket. Ikkje godt å få tiltru til ei slik gransking.

Dei leidande menn i «Kretsen» var m. a. høgsterettsjustitiarius Paal Berg, Eivind Berggrav, Ei-nar Gerhardsen, Lars Evensen,



Paal Berg



Gunnar Jahn

Didrik Arup Seip, Gunnar Jahn og Carl P. Wriqth.

Moseid sa m. a. i sitt innlegg desse ord, som gir grunn til et-tertante:

«Jeg skal ikke gjøre krav på at noen stilles til konstitu-sjonelt ansvar, til tross for at meget kan tale for det. Men jeg vil at vårt folk skal vite at mange av kretsens medlemmer har gjort seg skyldig i et langt grovere forfatnings-brudd enn mange av de som er dømt ved våre retter i den senere tid. «Kretsen»s medlemmer har skrytt hverandre overdrevent opp, det er for-søkt å gjøre dem til engler — andre til djevler. Slik er uver-dig for et demokrati.»

Hr. Hambro gav Moseid sin studnad og sa at det var grunn til å takke Moseid for hans doku-mentasjon, som var av den største historiske og konstitusjonelle verdi.

«Det vilde ikke være tilstede-lig om man for framtiden skulde overse den lette omgang med konstitusjonen som grupper av «Kretsen» og statsråd Hartmann har gjort seg skyldig i. Det var ganske uhørt at 11 dommere av Høgsterett var ugilde uten å gjø-re oppmerksom på det.»

Også vinstremannen Sundt gav Moseide medhald. Det var hr. Hambro som til slutt slo det politiske spelet ut av hendene på «Kretsen».

Vinstremannen Fjermeros, sa under ordskiftet at «situasjonen var så ekstraordinær at det var rimeleg at ein ikkje i alle høve kunde rekna med å fylgja parla-mentarisk praksis».

Eit standpunkt som talar for

seg sjølv og som kan gi rom for nærare fortolkning.

Det norske folk har grunn til å vera hr. Moseid takksam for at sanninga på ein so sakleg og overtydande måte kom fram om dei menn som i ei lagnadstung tid for landet freista bryte red den konstitusjonelle forfatning og innføra diktaturet.

Historiens dom vil gi Moseid rett.



Biskop Berggrav



Landssvikoppgjøret — som det så smukt heter — har iantil 1. juli i år innbargt 137 mill. kroner i bøter, inndragninger og er-statninger.

Vi går ut fra, at disse kjempe-messige beløp, som betyr utarm-ing for mange av landets beste familier, er ført på konto og at de ikke går inn i statens umette-lige gap. For det er vel ingen som for alvor tror, at staten får beholde disse pengene så lenge. Der må nok gjøres opp en gang, og da vil vi også gjerne ha en reell oppgave over, hva derne vår histories største politiske hevnakt har kostet vårt folk. Vi vil da ikke nøye oss med en opp-stykking på forskjellige poster her og der, men kreve en hel og full oversikt. Det vil da komme til å vise seg, at Marshall-penge-ne er en brøkdel av hva der er ofret på Moloks alter.

Samfundspartiet

er iferd med å starte valgkampen. Redaktør Torolv Fanebust skal tale ved stevne i Råde, Østfold, søndag 21. august. Han har vidare lovet å tale i Telemark, Skien og Ogd.

Pål Berg og hans private hjemmefront er avslørt

«Kretsens» renkespill og høiesteretts dobbelte standpunkter i bengalsk belysning

Forferdende avsløringer i Odelstinget av statskupforsøkene

Den 20. og 21. juli behandlet Odelstinget Protokollkomiteens innstilling om Nygaardsvold-regjeringens virksomhet fra den 7. juni 1940 til den 25. juni 1945. Komiteens innstilling var — som man kunne vente — på ingen måte oppsiktsvekkende, men det kan man nok si om selve debatten. Den inneholdt en rekke nye opplysninger av sensasjonell karakter om den virksomhet som under okkupasjonen ble drevet av den selvbestaltede hjemmefrontledelse, den såkalte «Krets» med Pål Berg og Eivind Berggrav i spissen.

Moseid (b) dokumenterte uimotsagt at «Kretsen» ville kvitte seg med Stortinget av 1936 og med den regjering som var utgått av dette storting, for etter frigjøringen selv å overta makten. Også «Kretsen»s samarbeide med London-regjeringen siktet mot samme mål og regjeringen synes å ha akseptert kravet om at det gamle storting skulle avsettes.

Paal Berg bruker den fratradte høyesterett

For å få et juridisk grunnlag for dette — sa Moseid — gikk «Kretsen» til og med til det desperate skritt å trekke høyesterett inn i sitt spill. Man fikk i 1942 høyesterett til å uttale at Stortingets myndighet var definitivt utløpet og at det ikke, med hjemmel i konstitusjonen, kunne tre sammen, hverken i ordentlig eller overordentlig samling.

Statskupp

Det påtenkte statskupp ble heldigvis avvreget, uttalte Moseid, men at det var «Kretsens» mening å overta makten ved frigjøringen, framgår helt klart av «Kretsens» egne uttalelser. Hvis vårt folk hadde fått sin frihet tilbake så tidlig som i 1943, ville denne frihet med en gang blitt krenket ved et statskupp, som kunne ha ført til lignende tilstander som i Hellas. «Kretsen» holdt selvsagt sine planer skjult for folket, men den hadde sine kontakter ute. Da «Kretsen» oppdaget at dens planer begynte å bli kjent, sendte den ut en redegjørelse der det bl. a. het at Hjemmefronten (som fremdeles var «Kretsen») skulle sette inn landets beste menn når selvstyret igjen var vunnet. Disse «landets beste menn» var de selv. Jeg fikk, fortalte Moseid, i 1943 vite om statskuppet og satte meg straks i forbindelse med stortingspresident Magnus Nilssen. Etter noen tid forstod også han alvorret og vi henvendte oss til professor Scheie, som allerede kjente forholdet og skrev en utredning om det.

«Kretsen» hadde heller ikke i 1945 oppgitt sine planer om statskupp, og da det gamle storting trådte sammen, ventet den fremdeles på et påskudd til å iverksette sin plan. «Kretsens» leder, Pål Berg, lyktes det ikke presidentskapet å få i tale. Det budskap som presidentskapet den 8. mai 1945 utformet, ble av «Kret-

sen» holdt tilbake fra «Oslopressen» — det felles presseorgan for hovedstaden. En anonym avskrift av et telegram fra regjeringen viste at det innen regjeringen fremdeles var krefter som sammen med «Kretsen» ønsket å holde Stortinget og presidentskapet ute.

Kritikk mot Protokollkomiteen

Man skule vente, sa Moseid videre, at Protokollkomiteen felte en streng dom over «Kretsens» og Høyesteretts konstitusjonsbrudd og kanskje også over regjeringen som bøyde av for presset fra «Kretsen». Isteden opplever vi at Komiteen oppkonstruerer et meget kunstig forslag for «Kretsen» og dens undergravning av konstitusjonen.

Komiteen tar klart standpunkt for «Kretsen» og regjeringen mot Stortinget og søker å forsvare kuppforsøket.

Moseid refererte deretter navnene på en rekke av «Kretsens» ledende menn, bl. a. Pål Berg, Eivind Berggrav, Einar Gerhardsen, Lars Evensen, Didrik Arup Seip, Gunnar Jahn og Carl P. Wright.

Jeg skal ikke gjøre krav på at noen stilles til konstitusjonelt ansvar til tross for at meget kan tale for det, sa Moseid. Men, jeg vil at vårt folk skal vite at mange av «Kretsens» medlemmer har gjort seg skyldig i et langt grovere forfatningsbrudd enn mange av dem som er dømt ved våre retter i den senere tid.

Hjemmefronten ville samarbeide med Wehrmacht

Nygaardsvold (a) uttalte bl. a. at det flere ganger var uoverensstemmelser mellom regjeringen og «Kretsen», men diskuterte seg til enighet. Det kom forslag fra Norge som regjeringen ikke kunne svei. Det ble til og med foreslått at Wehrmacht skulle opprettholde ro og orden etter en kapitulasjon og at det skulle opprettes en slags underregjering. Disse forslag ble henlagt.

Samme høyesterett har to standpunkter

Sundt (v) uttalte at «Kretsens» politiske spill ble slått overende av stortingspresident Hambro. Som et deklarat uttrykk for dette «Kretsens» spill så taleren også det faktum at høyesterett i 1942 — i et møte

hos dommer Alten og etter Pål Bergs initiativ, slo fast det samme syn som «Kretsen» hevdet og forsøkte å vinne regjeringen for: at Stortinget av 1936 etter frigjøringen ikke kunne utøve sin konstitusjonelle myndighet.

Sundt hadde i 1945 foreslått at man innhentet høyesteretts betenkning i spørsmålet. Hadde vi da visst om det som hendte i høyesterett i 1942, ville selvsagt ikke hverken jeg eller noen annen fremmet forslaget. Høyesterett selv brude i 1945 ha brakt på bane spørsmålet om ugildheten hos de dommere som også hadde vært med på høyesteretts uttalelse av 1942. Taleren nevnte riksrett i denne sammenheng.

Om Hartmanns og Sundes protokolltilførsel i statsråd 12. juni 1945 — med henstilling til kongen om å oppfordre Pål Berg til å danne regjering i påvente av et nyvalgt storting — sa Sundt at tilføyselsen omhandler forhold som kunne ha ført til til riksrett.

Storfinansen i tyskernes tjeneste

Et interessant innlegg i debatten hadde Hammarstedt (k) som uttalte at samtidig som det foregikk en vekst i folket i retning av øket motstand, foregikk det en utvikling i motsatt lei innenfor landets storkapitalistiske kretser. Deres samarbeid med fienden som begynte allerede 9. april 1940 avtok ikke, men tiltok etterhevt som krigen skred fram. Storbankene fortsatte sin virksomhet og finansierte ikke bare tyskerne, men også Quisling-regjeringen. Mens landet og folket lå i krig på liv og død, trådte storfinansen åpent i fiendens og undertrykkernes tjeneste. Det dreier seg om opplagt landssvik som hver dag og time bidro til fiendens seir og landets undertrykkelse. Også storindustrien fortsatte sin virksomhet som om landet og folket ikke skulle være i krig. Denne virk-

Forts. side 12

His Masters Voice

Hva danskene får vite om norsk rettsoppgjør

Odd Hølaas:
NORGE

I serien: Verden av idag, som Hirschsprungs forlag, København gir ut, er ovenstående bok utkommet. Forfatteren er norsk presseattaché i Danmark.

Boken gir et tverrsnitt av det materielle og åndelige liv i Norge i dag. Foruten at det er litt for meget skryt av de styrendes innsats — det er jo lett forståelig — får dette passere.

Verre er nemlig avsnittet: «Opgjøret med dem, som svigtede.»

Det er all grunn til å se litt nærmere på denne framstilling, især da den er skrevet for et nabofolk.

Når en har lest den, får en et sterkt inntrykk av at det er et forsvarsinnlegg for regjeringen Nygaardsvold og de provisoriske anordninger. Forfatteren går i sin iver ikke av veien for fordreining av fakta. Således skriver han et sted: «Det er en stor tilfredsstillelse for det norske rettssamfund at man ikke behøvede at give nye love for at straffe forræderne. Man kunde fuldt ud respektere forbudet i grundloven mot at give straffeloven tilbagevirkende kraft.» — Hvorfor da landssvikanordningen?

Også et annet sted forsøker herr presseattachéen seg som jurist.

Han siterer straffelovens § 98 og sier bl. a.: «Efter dette måtte det blotte medlemskab av Nasjonal Samling rammes av forræderbestemmelsen, os.»

Her går han i mot det store flertall av norske jurister og gir det danske folk inntrykk av at vi har 100 000 forrædere i Norge.

Hvorfor gjør herr Hølaas dette?

Det normale antall straffede såkalte forbrytere i Norge er normalt kun 4000 om året. — Forfatteren sier derfor:

«Desto mere beundringsverdigt er det, at domstolene har avgjort skyldsspørsmålet og fastsatt straff for 32000 landssvikere.»

Det er vel mulig at den kultiverte og tenksomme danske leser ville ha funnet det mer beundringsverdige om man i Norge, som i Danmark, hadde begrenset avstraffelsen til dem som hadde begått kriminelle ting, angivere, torturister osv.

Herr Hølaas er full av ros: «— men en avviking av 75 000 saker på et par år er en respektinngyldende prestasjon, så meget mere som man kan ha full tillit til, at de er lagt an og gjennomført på en forsvarlig måte.»

Når ethvert menneske her i landet vet at det såkalte rettsoppgjør vrimler av vilkårligheter og at det på det store dommermøte i Oslo ble uttalt, at straffen avhang av hvor en bodde — synes herr presseattachéen å være nokså livsfjern — for å si det skånsonst.

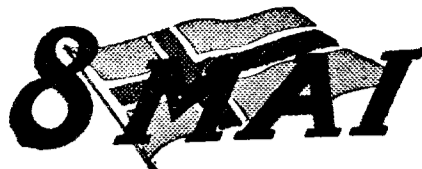
Det er nokså forståelig at de norske iscenesettere av «rettsoppgjøret» har følt behov for forsvarere i utlandet — men ville det ikke være heldigere for landets renommé at denne mørke episode ble forbigått i taushet.

Det er vel f. eks. ikke noen kringkaster i verden som har utbasunert etterkrigsoppjøret i den utstrekning som den norske. Vi har i sannhet vasket vårt skittentøy for all verdens øyne. Kfr. også biskop Fjellbus foredragsreise i Sverige og at Berggravs Folkedommen over NS, utkom i Sverige.

Herr Hølaas er forsåvidt i høyt, om ikke godt selskap.

Tonen i artikkelen er i det hele slik at vi skjønner forfatteren i virkeligheten kune er «his masters voice».

Bokmelder.



Redaktør og utgiver
NILS VIKDAL
Kristiansund N. Box 41
Telefon 1330

Bladet utkommer 2 ganger i mnd.

Abonnementspris
kr. 3,00 pr. kvartal.

Berget fødte en mus

Det var et sterkt motstridende syn på rettsoppjøret med NS-folkene, som kom til uttrykk under Odelstingets behandling fredag 22. juli av innstillingen fra justiskomiteen om endringer i rettsreglene i landssvikloven. Grunnlaget for innstillingen var en proposisjon fra justisdepartementet som har som formål å lette adgangen for de «landssvikere» som har gjort opp for seg til å komme inn i arbeidslivet igjen. Proposisjonen foreslår lempninger i landssviklovens §§ 10 og 11. Komiteens flertall er enig med departementet, men et mindretall, Lyng (h) og Stavang (a) vil gå lengere i lempningene, idet de hevder at forslaget fra flertallet gjør for mange unntagelser. Dette mindretall mener at en person som er fradømt retten til offentlig tjeneste må kunne tas inn igjen om arbeidsherren skulle ville det når posten blir ledig. Det skulle heller ikke være grunn til å gjøre unntagelser for saksførere, leger, apotekere, jordmødre, prester, lærere e. l. Mindretallet foreslår, at unntagelsene i disse tilfeller skal gjelde bare dem som har dommer på over to år. Det samme må gjøres gjeldende hva angår stemmeretten og retten til å gjøre militærtjeneste. Det er vel nesten overflødig å bemerke, at sovjetrepresentanten i justiskomiteen, Berg, i det hele tatt ikke ville ha noen saksbehandling i år.

Voteringen ga det resultat, at flertallets forslag ble vedtatt, dog med den forandring at § 4: «Denne lova tek til å gjelde straks» fikk følgende ordlyd: — «Etter 8. mai 1950 kan ingen dømmast til rettstap som nemnd i landssviklovens § 10, nr. 1 eller 2, mindre domen gjeng ut på fridomsstraff i meir enn 1 år. For dei som er dømda til rettstap som nemnd i «landssvikloven» § 11, nr. 1 eller 2, eller «landssvikloven» § 10, nr. 1 eller 2, fell rettstapet burt frå og med 9. mai 1950, når domen ikkje gjeld fridomsstraff i meir enn 2 år.»

Vi har tidligere karakterisert justisdepartementets forslag som skum på havet, og etter all den stålhei, som det har vært omkring Odelstingets behandling av denne sak, må vi konstatere, at berget fødte en mus.

Sakens ordfører i Odelstinget

«Landssvikaktor» Petter Meyer, Larvik ga 1000 kr. til Det tyske sikkerhetspoliti

Skogen, (v) erkjente, at synet på rettsoppjøret har endret seg etter hvert som tiden er gått og alle er enig om at det ikke har vært mulig å dømme rettferdig i alle tilfeller. Komiteens flertall følger proposisjonen, fordi det mener at det ikke er riktig å gå til radikale forandringer så lenge ikke alle er dømt, og at det nye storting vil stå friere i og med at det ikke er bundet av fellesprogrammet. Vi innskyter at der i denne uttalelse ligger den bemerkelsesverdige kjennsgjerning at alle føler seg bundet til det fatale oppgør og derfor med en hederlig untagelse er fullstendig forfrosne på fingrene, når denne sak behandles. Skogen har dog funnet et moment, som trekker i en annen retning enn flertallets og det er, at for mange som han gjerne vil ha tilbake til samfunnet, som han sier, kan ventetiden bli så lang, at de blir motløse. Det disse først og fremst trenger, er en raskest mulig avgjørelse som kan skaffe dem visshet for at de ikke blir satt utenfor i den tiden de har igjen å leve.

Mindretallets representant, Stavang, betraktet de lempninger som nå er kommet, som et skritt på veien mot ytterligere lempninger som må komme. Han ga uttrykk for at han helst hadde sett at loven om utrenskning av offentlige tjenestemenn falt bort og håpet at den i hvert fall ikke mer ville bli brukt. Han hadde også håpet at der var kommet til en avgjørelse om stemmeretten i år, men slik som forholdene lå an var det intet å si på at den ble utsatt til neste år.

Et lyspunkt i debatten var Moseid, som anså landssviklovens bestemmelser som et brudd på det rettssyn vi var kommet fram til her i Norge, nemlig at samfunnet skulle ha mest mulig beskyttelse med minst mulig ulykkelige følger for samfunnets mest ulykkelige mennesker, forbryterne. Han mente det hadde vært bedre om landssvikloven ikke var blitt gitt. Vi burde ha nøyet oss med adgang til lempning i straffelovens paragraf om landsfortræderi. Det vil aldri lykkes å få det norske folk til å si at rettsoppjøret har vært rettferdig. Det er nå på tide å søke å rette på de ulykkelige følger av denne «jaktloven». Afæren med handelsråd Johannesen burde mane noen hver til ettertanke. Mange er blitt dømt for forbrytelser de ikke har begått.

Av justisministerens uttalelser noterer vi at han mente man fikk ta sikte på at de nevnte kategorier får stemmeretten igjen ved neste valg. Det er, sa han, hensikten å fjerne rettighetstapene som straffeart, og straffelovskommisjonen arbeider med dette. Men det vil virke urimelig at landssvikloven skulle få slike lempninger nå. Overfor dem er det heller naturlig å bru-

Han overleverte pengene personlig

Kvittering og takkeskrivelse ble sendt til
Alfred Andersens Mek. Verksted

Etter hvert som tiden går kommer flere og flere ting for dagen. Det kan være handlinger begått av «gode» nordmenn, som i gjerningsøyeblikket ikke ofret en tanke på om det de gjorde var galt eller rett.

Mange av disse «handlingens menn» ble angstbitere da «freden» brøt løs i 1945, og for om mulig å redde seg over på den rette siden benyttet de seg av alle mulige midler. Var disse angstbitere jurister, spratt de som troll av eske — og de ble nidkjære tjenere i Påtalemyndighetens forskjellige avdelinger rundt om i landet.

Blant de som på denne måten reddet seg over til makt og senere embetsstilling er også h.r.-advokat Petter Meyer, Larvik. Han ble en meget arg og påsittende aktor og han gikk inn for den pålagte oppgave og krevde strenge straffer for de som han fikk til behandling.

Etter endt stordåd som landssvikaktor, fikk den samme herr Meyer påskjønnelse for sin innsats som heilhuga nordmann og straffekrever — han ble utnevnt til sorenskriver i Narvik.

Vi er av den oppfatning at herr Meyer, sammen med mange andre, burde ha holdt seg noe mere beskjedne i bakgrunnen. Hans handling — bare den ene

ke en slik straffeart, sa han med sin sedvanlige kynisme.

Så er det ikke stort mer å si om denne debatten. For enhver, som er blitt rammet av den politiske banbule og som ser hulheten i det hele, er det forstemmende at det norske storting vil ture videre i sin uforstand. Bitterheten kan ikke fjernes ved slikt lappverk, som det Odelstinget har laget, og vi må derfor hamre videre på å hele oppjøret og lære folket å forstå, at det er ført bak lyset og at der ikke er noen annen vei til å lege de verste sår enn snarest mulig å sette en strek over den politiske del av oppjøret og gjøre godt igjen, så meget som mulig, av de skader som er forvoldt. Derfor må hver eneste stortingskandidat spørres, om han er villig til å gå inn for en øyeblikkelig

som vi i dag har beviser for — skulle tilsi ham det, men så bekursending, når det nye storting samles. For det begynner å ha ste nå.

skjeden var han dessverre ikke. Vi mener også, at før han stilte krav om straff for andre, burde han ha tatt sin egen handling opp til kritisk gjennomgåelse. Og da er det godt mulig at følgende erklæring ville ha gitt ham noe å tenke på:

«ERKLÆRING.

På henvendelse bekreftes her ved at undertegnede i egenskap av stedfortredende leder av det tyske sikkerhetspolitiske kontor i Larvik, vinteren 1941-42 mottok kr. 1000,—, ett tusen kroner i gave av daværende h.r.-advokat Petter Meyer, Larvik. Pengene ble personlig overlevert av Petter Meyer. Herr Meyer var i følge med en annen herre, som jeg ikke husker navnet på, men jeg antar at det var en funksjonær fra Alfred Andersens Mek. Verksted A.S., da kvitteringen for beløpet ble sendt dette firma. Det ble samtidig sendt takkeskrivelse. Gavebeløpet ble innført i protokollfortegnelsen over gaver til «Deutsche Winterhilfe».

Riktigheten av ovenstående erklæring bekreftes likesom der også kan skaffes ytterligere et vitne, om så måtte ønskes.

Oslo, den 23-2 1948.

Ærbødigst
Hermann Wernisch,
forhv. krim. sekretær.»

Vi vet ikke, men vi finner det meget sannsynlig at aktor Meyer utallige ganger har krevet straff og inndragning fordi tiltalte hadde gitt noen kroner til Frontkjemperkontoret eller NSH. Og vi går som givet ut fra at hans påstand er blitt tatt til følge.

Noen påstand om inndragning eller bot er imidlertid aktor Meyer ikke blitt forelagt seg. Men han listet seg i tiden over på den rette siden, og da spiller vel 1000 kroner som gave til Det tyske sikkerhetspoliti så liten rolle.

Røds Rettskontor

Flyttet til:

Møllergaten 7 III

Telefon 33 32 06, Oslo

«Svaret på det høyeste moralske nivå»

Sovjet viser til Norge i forbindelse med tvangsarbeidsleirene

(Ass. Press): Geneve i dag (4.8.49): Den amerikanske sjefdelegerte ved FN.s økonomiske og sosiale råd takket i går Norge for dets svar på en forespørsel om tvangsarbeidsleirer. Han sa at svaret «lå på det høyeste moralske nivå som noen regjering kunne nå med et svar på dette spørsmål». Thorp kom med denne erklæringen etter at den russiske delegasjon hadde hevdvist til Norge som et land hvor det forekommer tvangsarbeid.

Det norske svaret på spørsmålet er sendt rundt til alle regjeringer. Norge innrømmer her at det blir tydd til denne utveien i enkelte tilfeller f. eks. i forbindelse med en lov om omstreifere, belleri og drukkenskap og i noen tilfeller når det gjaldt folk som ikke underholder kone og barn.

«Antallet av personer i tvungne arbeidsinstitusjoner 1. mai 1949 var 315 menn og 21 kvinner», het det i svaret.

Thorp roste den ærlige og åpne karakteren av det norske svaret og understreket at Norge dermed direkte hadde erklært seg villig til å delta i enhver undersøkelse — —.

Dette telegram har vi tillatt oss å gjengi etter Dagbladet 4.8.49 og med bladets egen overskrift.

Vi må uvegerlig spørre: Hva er det som foregår der nede i Geneve, og er det vi eller de norske delegater som er gale? Det er Ass. Press, som gir svaret på det første spørsmål, men det er ufullstendig og forteller ikke, hva Norges delegater egentlig har sagt. Er imidlertid referatet riktig, bygger det på et vev av fortellinger og usannheter fra offisielt norsk hold, og da er det på tide å rope et varsko, som høres over hele verden.

20 000 NS-folk har i løpet av årene etter mai 1945 fristet en kummerlig tilværelse i tvangsarbeidsleirer for det meste uten noen faglig ledelse. Mange ble drevet i tvangsarbeid i måneder og år før de fikk sin dem etter den politiske rettergang. Det ble arbeidet helg som hverdag i den første tiden og på en kost som for mange har gitt merke for livet. Og vaktene øvet vold og terror uten at myndighetene har funnet det formålstjenlig å gripe inn. Enkelte av dem hørte til den kategori av Sverige-farere, som rømte fra skattebrikk, oppfostringsbidrag og underslag, og de ble i korte måneder skolert til terror og var for en gangs skyld lærevillige. Ennå opprettholdes tvangsarbeidsleirene for de politiske fanger, f. eks. det beryktede Lille Sibir på Hustad i Møre og Romsdal.

Men om alt dette skal der ties, ja ikke bare det, men likefrem lyves. Russerne later til i følge telegrammet å ha protestert mot de norske delagters historier, og de visste nok hva de talte om, for en stor prosent av vaktene i de politiske tvangsarbeidsleirer er kommunister og enkelte endog tilknyttet Kominform. Dette kan

de norske myndigheter ikke være uvitende om, men der skal ties og — —

Vi setter de norske delegaters uttalelser i Geneve i klasse med nåven, general Roscher Nielsens bortforklaring av kapitulasjonsdokumentet, som han på general Ruges vegne underskrev i Sal C på Britannia hotell i Trondheim 9. juni 1940, og trekløveret Nygaardsvold, Koth og Ljungbergs benektelse av sin egen signatur på selvsamme dokument, ja la oss også ta med undersøkelseskomisjonens og protokollkomiteens fortellinger i sine granskinger av okkupasjonstiden.

Det hele er et størstet folkeløgn. Det er et stort, stort, stort frekkhet og et forferdende bevis på kreftskaden i den norske folkekarakter.

For her vet alle bedre og ingen kan tvette sine hender på Pilati vis. Hvor lenge vil så almenheten la seg snyte for sannheten og uten protest la hele denne humbugens komedie bli spilt for åpen scene?

Tyskarbeider vil ha oppreisning

I bladet «Nordtrønderen» for 10. juli i år finnes en notis om en tyskarbeider i Namdal, som har gjort henvendelse til myndighetene for å få fjernet landssvikstempelen i anledning av at han en kort tid under krigen var på tyskarbeid.

Arbeideren sier, at vel er han hverken tiltalt eller straffet, men han mener seg stempelen som landsforreder gjennom landssvikanordningens bestemmelser og endel dommer mot andre tyskarbeidere, samt peker han på riksadvokat Arntzens rundskriv til landets politimestre av februar 1948. Der blir tyskarbeid karakterisert som

Åpent brev til Norges juristsland.

Avisene forteller at Eidsivating Lagmannsretts Landssvikavdeling skal nedlegges, de «landssviksaker» som ennå ikke er pådømt skal komme opp i den ordinære avdeling.

Hva betyr dette?

Lagmannsrettens Landssvikavdelinger til hvilke der øyensynlig ble oppnevnt særlig utvalgte, dertil skikkede dommere, har nu i 4 år dømt NS-folk — først etter den i London i dølgsmål forfattede Landssvikanordning, derpå etter den av Stortinget vedtatte Landssviklov.

Mange hederlige jurister, med nestoren professor Skeie i spissen har helt fra sommeren 1945 sunget ut om den selvfølgelige kjennsigning at hverken Landsvikanordning eller Landssviklov har noen hjemmel i norsk eller internasjonal lov. Ingen av dem blir lovlige fordi om Høyesterett eller Storting anerkjenner dem, de strider mot Grunnloven og for denne har alle instanser å bøy seg.

Åttekvel var så mange jurister som advokater og dommere vært med på å praktisere ulovligheten, de har dømt tusinder av medborgere etter anordninger og lover som de måtte vite var ulovlige.

Hvordan er sakt mulig?

Enkelte har aktriv tatt del i forberedelsene til ulovligheten, de arbeidet for den store plan om en ahoverskyggende general-syndebygg som skulle ta på seg alle deres og alle myndighetenes forsyndelser fra før, under og etter okkupasjonen. Andre så vei en åpen for seg til forfremmelse, mange av dem var jo ikke modne eller hadde ansienitet til den oppgave de ble satt til. Andre hadde «gått fienden til hånd», de hadde vist svak holdning under okkupasjonen, de hadde jo f. eks. prosedert ved NS-domstoler eller presidert ved samme. Disse måtte vise særlig god nasjonal holdning. Et vink fra

landssvik. Han sier forøvrig, at han har hatt en hel del ubehageligheter privat, folk har kastet ham i ansiktet at han har vært på tyskarbeid og derfor er en forreder, og at han blir ansett som landssviker av folk. Imidlertid hevder han at han på det tidspunkt han tok arbeid på tyskanlegg, ikke fikk noen advarsel eller hadde tanke om at det var ulovlig, tvertimot merket han seg at jussingmyndighetene, og av dem var det i 1941 mange i stillinger, oppfordret ham og andre til å reise på tyskarbeid. Nå vil han ha sak reist mot seg for å få vasket av seg landssvikstempelen, som ellers vil forfekte ham og hans barn så lenge han lever, skriver han.

hvemsomhelst var jo nok til å vippe dem ned fra skranken. Andre har sikkert handlet under stor tvang, disse har tatt mest skade på sin sjel. Påfallende mange er jo bulkket under i løpet av disse år.

Men endel av våre jurister har ikke villet selge seg, sitt rykte og sin gode samvittighet til ulovligheten. De har unngått å delta i den. Disse jurister kan bli farlig for myndighetene. De kan med tiden synge ut, de kan hjelpe til å avsløre den humbug, som har vært i svang og som de selvsagt skulle ha sunget ut om for 4 år siden. Men de har vært underkastet samme terror som alle andre som har forsøkt å rope et varsko i disse år. Dette er til stor unnskyldning for dem.

Mange av disse jurister har vel også unngått landssvikdommerforordningen som følge av Justisdepartementets (London) uttalelse side 174 i «Samling av diverse prov. anordninger: «Ved å organisere en særdomstol får de vel å si alle de dommere som er utvalgt av dommere. Være nuværende embedsdommere er utvilsomt gjennomgående høyt kvalifisert både faglig og moralsk. Under hensyn til alder og arbeidsferhet må en imidlertid regne med at mange vil være ute av stand til å klare påkjenningen ved å behandle og pådømme disse krevende saker under forhold som forutsetter en særlig grad av sinnsro, karakterstyrke og sterke nerver».

Våre embedsdommere hadde altså i 1945 ikke sinnsro, karakterstyrke og sterke nerver til å kunne håndtere Landssvikloven på sine uskyldige medborgere, de var dessuten for gamle og manglet arbeidsferhet. Justisdepartementet har, såvidt sees, ikke tilkjent dem disse egenskaper nu heller. Men nu skal de allikevel prøve sine faglige og moralske kvalifikasjoner på syndebyggene.

Er hensikten hermed å gjøre dem implisert i ulovlighetene? Å ta fra dem muligheten til i framtiden å avsløre humbugen? Hvis så er tilfelle så er planen uhyre snedig lagt.

Det står nu til embedsdommerne å vise hvordan det er bevendt med moralen og fagligheten. De har det i sin makt å avsi dommer som avslører de av særdommerne feldte sådanne, som lar særdommene grine i all sin lovløshet.

En vet ennå ikke om Eidsivating Lagmannsrett ved fremtidig pådømmelse av «landssviksaker» skal benytte de gamle lovlige

Fort. side 9

Til «8. mai», Box 41, Kristiansund N.

Undertegnede overtar aksjer a kr. 50,— i

8. MAI A.S.

..... den 1949.

(Navn og adresse)

Knut Hamsun og Ola Etterkrignordmann

Av Hroar Hovden

Det var Johan Nygårdsvold som i en 1. mai-tale før krigen uttalte de profetiske ord: «Når skurken ingen annen utvei ser, blir han nasjonal.» Da krigen var slutt, fikk profeten Nygårdsvold æresgasje — for sin innsats på den «nasjonale front». («Æresgasjen ble forøvrig bevilget ham av nøyaktig det samme «nødanker i farens stund» som få år i forveien var villig til å gi både ham og hans regjering på båten!)

Det var Fr. Monsen som framfor andre var den drivende kraft i arbeidet med å bryte ned forsvaret i vårt land. Han agiterte, talte og skrev — og ga også ut brosjyrer, f. eks. en som het «Militært vanvidd eller sivil fornuft», som er til å bli klok av. «Norge kan ikke og vil ikke føre krig.» roper han ut av all kraft, og streker selv under. Det er nesten en selvfølge at den samme Monsen etter «befrielsen» ble valgt til landets høyeste embetsmann, nest etter kongen: han ble stortingspresident!

Det var Einar Gerhardsen som sammen med likesinnede forbedret den «endelige seir» ved å drive antimilitært oppvigleri blant rekruttene på moen. Det hendte at befalet måtte ta denne mannen i trøyekragen og putte ham i leirens arrest. Som rimelig kan være, ble herr Gerhardsen statsminister i «den nasjonale holdnings» Norge.

Det var den «hule og ensomme prelat, sin egen tusenfryd» og den geistlige «rev» Breggrav — den norske kirkes «primass» — utførte en slik dåd under den første del av okkupasjonstiden, at mange — blant dem Torgny Segerstedt — oppfattet ham som tysk agent. (Se Helge Krogs bok: «6. kolonne». «Reven» fikk selvsagt høye ordener og stor stas på brystet.

Det var Knut Hamsun som skrev sine bøker og gjorde seg selv og sitt land berømt og avholdt over hele den siviliserte verden. Hans diktning lyder som en mektig fedrelandssang, som bringer lys og ånd og varme inn i menneskenes sinn og hjerter. Hans diktning lyser som en klar stjernehimmel over tidens og dårskapens mørke. Han har satt mot og livslyst inn i de nye generasjoner. Han har sunget nybrottsmannens og nyskapingens høysang, fedrelandets høysang. Knut Hamsun ble selvsagt «dømt» som «landsforræder».

Men i et land hvor hummer er fisk, hvor det brukne geværs riddere er beste patrioter, og skredder Moen «kultursjef», bør en ikke undre seg over noe som helst. Tvertimot. Det sørgelige er bare at Knut Hamsun i dag ikke er 25 år, så hans sprutende, geniale penn kunne tatt skrabbhalsene i nakken og satt dem på sin rette plass — skrekk og advarsel for kommende generasjoner både i vårt eget og i andre land. Forresten: det er jo nett-

opp det Knut Hamsun allerede har gjort! — Han har fra høye stader oppe i geniernes stjernehimmel sett ned i dypet av den menneskelige dårskap og ondskap, og han har avslørt menneskenes hykleri og trellesinn.

Sjefskredderen for det demokratiske kulturliv opplyser til pressen, at vår siste dikter «av dem med Nobelprisen» gikk bort med Sigrud Undset. «Sannheten» er jo et temmelig tøyelig begrep i etterkrigstiden, det er vi så vant til at det ikke lenger gjør noe inntrykk. Det er da heller ingen som har brydd seg med å korrigere sjefskredderens opplysning. Eller er kanskje Knut Hamsun fradømt sin diktning og sin Nobelpris? Eller kanskje fratatt den ved en eller annen provisorisk anordning?

Dog: det skal vel noe skarpere skyts til å felle vår store dikterhøvding, «det største dikternavn i Norge», som merkelig nok «Dagbladet» kaller ham i en lederartikkel så sent som 29. juni i år.

Tross all verdens demokratiske skreddere og politiske kannestøpere fortsetter Knut Hamsun å leve — og vil leve videre så lenge sivilisert liv lever på planeten Jorden.

Hroar Hovden.

Statistikk og svindel

Statistikk er en vitenskap hvis formål er med uangripelige tall å belyse en utvikling eller en situasjon. Men som sådan er statistikken kommet i vannry, således at en taler om tre slags løgn, grov løgn, fin løgn og statistikk. Derfor er det også så viktig at det er ærlige og høyt kvalifiserte vitenskapsmenn som steller med statistikken.

I vårt Statistiske Centralbyrå satt det før alltid som sjefer landets mest ansatte statistikere, som f. eks. Gunnar Jahn og sjefdirektør Rygg.

Nå er det blitt anderledes. Stillingen er blitt besatt med et i statistisk, vitenskapelig henseende fullstendig ubeskrevet blad. Høyt kvalifiserte ansøkere som professor Erling Petersen og aktuar Palmstrøm ble forbigått og som ny sjef ble ansatt en mann, som har høstet herostratisk berømmelse på nasjonalbudsjettet og som ellers hadde medlemsboka i orden. Regjeringspartiet oppnådde å få en pålitelig partifelle på denne post. Det er ikke så sikkert at vitenskapsmenn som professor Erling Petersen og aktuar Palmstrøm ville f. eks. ha vært villige til å fire på de vitenskapelige krav til fordel for en opportunistisk bearbeidelse av et tallmateriale.

At en nettopp på dette område er i ferd med å gli ut er det tydelige tegn på. Den leveomkost-

ningsstatistikk Byrået opererer med kan en trygt kalle svindel. Den holder nemlig skattene uten for. På denne måte og ved samtidig å overføre en rekke priser i beskatningen kan en holde leveomkostningsindeksen nede på et passende nivå, men selve leveomkostningene kan en ikke redusere. Denne manøvre med prissubsidier koster landet årlig rundt regnet 700 millioner kroner, som ikke tjener noe annet formål enn å kaste almenheten blå i øynene. Hva forbrukerne tjener på de subsidierte varepriser får de igjen på skatteseddelen. Og ettersom en ikke kan leve i dette land uten å betale skatter av sin inntekt, hører skatteutgiftene med i en leveomkostningsindeks. Det indekstall byrået forelegger almenheten gir derfor et falskt bilde av det som søkes illustrert. Det er svindel og intet annet.

Noe lignende gjelder beregningen av statsgjelden. Den oppgis til 6,7 milliarder kroner eller 2128 kr. pr. innbygger i den siste årgang av Statistisk Arbok. Men hertil kommer kontogjelden i Norges Bank på 7,7 milliarder, hvorfra dog går 3,1 milliard i foliomidler. Ved å holde disse tall utenfor får en folk til å tro at stillingen er bedre enn den i virkeligheten er. Det er svindel å fortelle folk at Norge har en statsgjeld på innpå 7 milliarder, Danmark en på noe over 12 milliarder og Sverige en på nær 11½ milliard kroner, når sannheten er den at Norge er det uten sammenligning mest forgjeldede land i Norden.

Det har nok sine fordeler å ha en pålitelig mann som sjef for Statistisk Centralbyrå. En vitenskapsmann, en fagmann kunne gjerne i sannhetens tjeneste komme til å slippe ut noen tall som belyste Arbeiderpartiets økonomiske politikk og følgene av den. Pålitelige partifeller finner ikke på den slags.

Plutos.

Wermacht og heimefronten

Nygårdsvold uttalte under stortingsdebatten om Londonertiden, at han under krigen hadde fått forslag fra heimefrontledelsen i Norge om at wehrmacht skulle overta vaktholdet og sørge for ordenens opprettholdelse etter kapitulasjonen.

Uttalelsen er høyst oppsiktsvekkende og trenger i høy grad en nærmere forklaring.

Forelå det noen avtale mellom wehrmacht og heimefronten? Hvordan kunne heimefronten foreslå noe slikt? Det hele lyder kinesisk for vanlig menneskeforstand, men det kommer jo stadig fram skjulte ting fra okkupasjonstiden. Det lukter svind både her og der, og slike hentydninger som avdekker slike tilsynelatende meningsløsheter, gjør sitt til at folket begynner å bli mer og mer skeptisk.

Tilskuer.

Betenkelighetene melder seg

I en redaksjonell artikkel «Pariastempel og tilleggsstraff» skriver regjeringsorganet «Arbeider-Avisa», redaktør Ole Øysang, bl. a.:

«Vi skal ikke komme inn på selve rettsoppgjøret og den faktiske ulikhet som kan ha forekommet når det gjelder straffutmålingen for nokså analoge tilfeller. Landssvikoppgjøret er i det hele tatt et såre trist kapittel i landets historie, det er på den ene siden en nasjonal beskjemelse og en vanærende historie for de skyldige, og på den andre siden rommer oppgjøret en sum av uforskyldte krenkelser og lidelser for tusener av pårørende, som ganske naturlig har skapt stor bitterhet i vide kretser av folket, en bitterhet som sitter dypt i sinet og som kan få alvorlige følger dersom en ikke søker å bøte på skadevirkningene.

Vi er ennå ikke ferdig med landssvikoppgjøret, og vi er midt oppe i vanskene med spørsmålet: Deretter —? Det er i samsvar med vår rettskjensle og moral, med alminnelig praksis og med alle forsikringer helt fra 1945, at når en landssviker hadde sonet sin brøde og ellers skikket seg bra, så skulle han kunne vende tilbake til samfunnet». Både Arbeidsgiverforeningen og LO ble snart enige om at når straffen var sonet skulle vedkomne kunne vende tilbake til arbeidslivet, og folk flest er også

helt enig i det. Med pårørende dreier det seg her om mange tusen menneskers daglige brød og velferd.

Etter å ha gått i rette med hvalfangerne i Sandefjord, som ikke vil vite av noen gjeninntakelse av NS-folk i sitt yrke, skriver bladet tilslutt:

Dette kan ikke fortsette. Enkelte grupper innenfor arbeidslivet kan ikke ha noen som helst rett til å idømme mennesker tilleggsstraff etter at den idømte straff er sonet. Det er urettferdig og opprørende, og det må bli slutt med denne egenmektige dommervirksomhet som setter pariastempel på mennesker som er ferdig med det rettslige oppgjøret.

Dette er både motig og rettferdig. Men hvorledes er det i redaktørens eget yrke. Minnes vi rett, så har pressens organisasjoner sagt tydelig fra, at i pressen er der ikke plass for tidligere NS-folk, og ingen avis har ennå tatt avstand fra dette. Altså: Ikke du, bare jeg!

Aksjetegningen

Det er nå bare en måned til siste frist for aksjetegningen i 8. mai A.s.

På de steder hvor noen har tatt seg av dette arbeidet er resultatet blitt godt. Vi ber om god spurt i siste runde.

Brev til „8. Mai“

Halvhetens apostel

I 1940 ville biskop Bergrav avsette kongen, han utsendte rundskriv og hyrdebrev, «forbedret» kirkebøker ved å gi sine «medtjenere» i kirrens vingård ordre om å utelate «kongen og hans hus». Men han bar sin biskopelige kappe vel filrettelagt på begge skuldre og presterte i 1945 sin beryktede «folkedom». Det gjelder jo i det riktige øyeblikk å være på den riktige side og hans ord hadde «dobbel bunn» — etter de beste jesuitiske oppskrifter, vel egnet til å berolige — eventuelt stoppe munnen på mulige i ånden fattige medbrødre. Han unngikk med flid uttrykk som «dobbel tunge» eller «tvedelt tunge». Hans mer eller mindre skriftkloke proselytter kunne jo lett komme til å tenke på slangen i Paradiset — en penson som jo ifølge Asbjørnsen og Moe ofte opptrer i prestelig skrud, men som altså overfor Eva opptrådte i en mer tillitsvekkende forkløddning.

Kjære herr biskop! Det er kanskje hårdt å si det, men De har alle rett tenkende menneskers beklagende forakt. Med «menneske» forstår jeg her et åndsvesen, som i sitt lønnskammer ber sin gud om kraft og styrke til å følge det pliktens bud, som skaperen har nedlagt i hans indre. — Gjør det gode. Allmakten har utstyrt menneskene med evnen til å skjeldne mellom godt og ond og mellom rett og urett. Men det kreves av Deg: Adlyd budet enten resultatet blir storkors eller døden foran eksekusjonspeletongen. Vi husker jo alle Olav den hellige, Jean d'Arc, Giodono Bruno og Johann Huuss.

La meg i all beskjedenhet få si Dem at jeg tror godt om Dem.

Finn igjen Deres virkelige jeg det som bærer den almektiges stempel, og De skal se at de pletter som De etter min mening har satt på Deres biskopelige skrud forsvinner så De uten frykt kan vise det for HAM — og kanskje det da vil få en ny og forgjettende glans — og sorkorsset bli et gjenskinu av et annet kors.

Søkende.

Den gang ei — —

Den 15. mai 1946 ble jeg i hærrettsretten på Fagernes idømt 3½ år tvangsarbeid og 1500 kroner i bot. Etter at jeg hadde sonet straffen og befalt boten fikk jeg av Erstatningsdirektoratets fylkesrepresentant ør.-saksfører Helge Haslev, Lillehammer, erklæring for at jeg hadde full disposisjonsrett over min formue. Jeg skrev da til Oslo Sparebank for å få utbetalt et beløp på ca. 900 kroner. (Frontkjemperkonto som var tatt med i min formuesoppgave i hærrettsretten.) Jeg fikk til svar fra banken, at nevnte beløp allerede i 1946 var overført til Erstatningsdirektoratet — uten at jeg var underrettet om det. Jeg protesterte da mot overføringen. — Øyeblikkelig fikk jeg fra Erstatningsdirektoratet et forelegg på dette beløp, og med anmodning om å underkrive det som godta. Dette nektet jeg. Den 12. mars 1949 ble jeg igjen løst fra hærrettsretten på Fagernes. Jeg var min egen forsvarer. Resultatet ble at jeg ble frikjent.

Aktor i saken var den lille — mid-

kjære og i Valdres fra 1945 så velkjente landssvikpolitifullmektig Harald Magstad på Fagernes.

Dommen ble som jeg ventet påanket av påtalemyndigheten. I mai fikk jeg meddelelse fra politimesteren i Vestoppland at Høyesteretts kjæremålsutvalg hadde forkastet anken.

Dette til underretning for andre som måtte komme ut for liknende tilfelle.

Einar Eivindsen Bouli.

«Familien Klossmajor»

Sant å seie blir vi herute i Vika meir og meir forundra over «Familien Klossmajor». For om disse folka har denne forunderlege evna til å åle seg fram mot toppen av samfunnsstigen, så kan ikkje vi vikværingane anerkjenne dem for det.

Vi blir enige om det eg og han Olaus i Vika, at det forhold seg med denne vidt forgreina «Familien», som ein original prest sa om e i gruppe dekadente kvinnfolk, han mislika dei fordi det var så langt inn på «det egentlige menneske».

No er det ei kjent sak ikkje berre her i Vika, men overalt og alle stader at i store og små samfunn er ein på leitning etter det menneskjelege hos menneskje. Vi har for lenge sidan vorte lei av at det menneskjelege skal råda grunnen. Slik blir vi enige om det eg og han Olaus i kvartfall, etter dei endelause drøftingane vi har hernede ved fjorden no i dei ljose sommarkveldane.

Men ser du ikkje kor dei held fast på Klossmajorane både herheime og ute i den store verda, seier han Olaus A, du må ikkje tru Klossmajorane fører seg så trygg på dei skal styre verda i all evigheit, seier eg. Eg kom inn til byen ein dag for mange år sidan. Så kom eg til å gå i gata etter ein stor sver kar, som gikk og sleiva i gata. Eg visste at denne same mannen hadde talt på eit stort politisk møte dagen før og vorte hylda både for det som var rett sagt og for det som var rangt. Og at han visste med seg sjølv at han på mange måtar representerte mindreverdigheita og ikkje den harmoniske heilskapen, tok eg på det at han rett som det var vende seg om i gata og såg bakover.

Slik er det med Familien Klossmajor, seier eg til han Olaus, dei blir no og da nøgd til å sjå seg bakover, og ser da at fotefara deira merker seg ut på vegar, som dei snart vil angre på dei gjekk.

Ja, du har rett i det seier han Olaus.

Det spørs om eg ikkje har rett ja. Det hjelper ikkje seier eg kor mykje Klossmajorane rådfører seg med kvarandre, held konferanser og kappast om å prestere det mest vidunderlege for å kverke det menneskjelege i seg og omgangskretsen sin, i det vesle og det store samfunnet.

For det kan gå an å prestere det, som skulle vera heilt utruleg, når ein har kvitta seg med alt som heiter hemningar, og alt som held att på noe slags vis. Det går som det går da, og dit det ber, dit ber det. Nord og ned, eller opp og fram, det kjem på det same.

Berre det knallar og går sin skjelve gang, så er Familien Klossmajor velnøgd med det slik som det går.

Ja, no går det sin skjeive gang, seier han Olaus. Eg har sagt det lenge eg, eg har sagt det to gonger og, men eg sa ikkje noe eg. For det er så rådløst å seie noe så lenge det knallar o g går.

A, det retter seg nok, seier eg. Ja, du må berre tru det du, med optimismen din, seier han Olaus.

Beste helsing

Vidar Vika.

Dette er kopi av et brev som en eller noen «uforbæderlige» har våget seg til å sende statsråd Aasland.

Kjære statsråd Aasland!

Vi kommer ofte når vi sitter sammen til å tenke på Deres uttalelse på det nordiske sykepleierskemøtet i året 1945 at vi ikke ville hatt så mange landssvikere hvis vi her i Norge hadde hatt en bedre åndssvakeforsorg.

Vi har gjettet på, hvem De har tenkt på med Deres ånssvake eller slike som kunne trenge noe av Deres åndssvakeforsorg. Til de som vi for vårt vedkommende finner egnet for Deres omsorgstulle pleie og framformalt intellektuelt oppdragende virksomhet hører professor Hoel, komponisten Monrad-Johannessen, aktuar Thesen, professorene Skarphagen og Meidell når de kommer ut av fengslet.

Hertil tallrike andre som De i falsk mindreverdigheitsfølelse kanskje har sett opp til før krigen. Vi tror at om antallet av landssvikere da ved Deres inngripen vil gå med i framtiden, så vil ihvertfall Deres ånssvakehjem ganske sikkert bli sprengt. Så meget mere som rekrutteringen av ungdom fra det åndelige mindreverdige parti (NS) synes å være tilfredsstillende.

Allerede nå vil vi derfor foreslå Dem å reservere plass for ~~De~~ min Aukrust som tog teologie embets-eksamen med Innstilling samt for en rekke studenter som har gått opp til universitetseksamen med gode, til dels utmerkede karakterer. Særlig henledes Deres oppmerksomhet på han som ble den beste av kullet 300 studenter.

De vil, statsråd Aasland, sikkert kunne yte landet store tjenester om De fortsetter Deres intellektuelle arbeid, gjerne i tilknytning til et åndssvakehjem, med åndsforebyggende virksomhet.

Oslo, 26. juli 1949.

«Landssvikere»

Candidatus imbecillia.

Gjort gjerning lar seg ikke endre

Den franske statsmann Montesquieu (1689—1755) har i sine verker om staten og statsretten uttalt følgende:

Alt vil være tapt, hvis samme mann eller samme gruppe av overordnede utøver disse tre makter:

A lage lover, å sette dem i verk, å avsi dem i kriminelle saker og rettsretter.

Vi er bange for at Londonregjeringen og dens lovmakere fra alle leirer ikke kjenner den vismann som sa disse ord. De har i hvert fall ved sin hjemkomst på alliert nådes vinger og til skjult forargelse for de overvintrende konspiratører handlet

Da Hitlers Tyskland gikk under, forlangte Roosevelt kapitalasjon uten vilkår og rasering av landets industri. Han opptrådte i broderlig forståelse med Stalin og Churchill diltet etter.

Roosevelt er blitt grundig deavouert av USA's nåværende styre, og i dag inntar amerikanerne det diametralt motsatte standpunkt og er ennå interessert i nymontering av tysk industri. England derimot fortsetter demonteringene og sprengningene, vant som de er til kolonistyre, og her har de Stalins velsignelse. Bare ta og riv det ned, er kommunistenes parole.

Nå er det imidlertid oppstått et problem, som påkaller også vår interesse. Til sitt ødeleggesverk har englenderne utkommandert arbeidere fra det okkuperte Tyskland. Disse arbeidere æreskjelles av sine egne landsmenn som forrædere og svikere etter gammel og velkjent oppskrift. Forleden dag ble de endog overfalt av befolkningen. Da de så nektet å gå tilbake til arbeidet, ble de stillet for retten av den britiske okkupasjonsmakt og dømt for obstruksjon mot de allierte, hvis makt er høyeste lov i Tyskland i dag.

La oss nå tenke noen år tilbake. Norske arbeidere og funksjonærer ble med eller mot sin vilje tat i tysk tjeneste til allslags arbeide, og var det noen som stakk av, ble de hentet av norsk politi og sendt tilbake til arbeids plassen eller dømt til fengsel av tysk rett. Det var naturlig at vi var forbitret både over tyskerne og over dommene. Men hundrede tusener arbeidet videre, lønnen lokket og de hadde de norske myndigheters velsignelse. Tenk bare på Sentralkomiteen i Trondheim med den geschäftlige fylkesmann Skjånes i spissen.

Så kom sceneforandringen og de allierte makters spasertur inn i det nye Norge. Det ble en hurumhei uten like med kontraktmessig jakt på alle NS-folk og mange av tyskarbeiderne. Oppgaven vokste den hevnglade sosialistregjering og dens borgerlige leivende over hodet og så ble hetzen mot tyskarbeiderne innstillet, mens forfølgelsen mot NS folkene intensifiseres. Organiserte arbeidere ble beskyttet av høyere makter, mens de andre gikk mot dom og årelangt fengsel. Resten kjenner vi.

Hvem har så rett? Og hvorledes skal befolkningen stille seg ved neste korsveg?

Vi har gjentatte ganger stillet dette spørsmål, men det er fremdeles ubesvart av sosialistregjeringen.

stikk mot denne gyldne regel og dermed ikke bare krenket internasjonal rett og rettsfølelse, men også gravet sin egen grav.

Vår Herres mølle maler langsomt, men den maler, og historiens dom vil bli uhyggelig. Imens får London-regjeringens leder fryde seg over statspensjonen og sine medsamsvorners gunst. Men gjort gjerning lar seg ikke endre.

Ukens kronikk:

Var Norge i 1905 en bondebrikke i stormaktsspillet?

Russisk ultimatum til Sverige med henblikk på 1. verdenskrig

Under overskriften: «Sverige søkte Tysklands hjelp mot Norge under Unionsstriden» har Adresseavisen i Trondheim for 28. juli 1949 en artikkel hvis innhold er hentet fra en avhandling av den svenske historiker Folke Lindberg i siste nummer av Svensk Historisk Tidsskrift. Artikkelen omhandler kong Oscar II's utenrikspolitikk for såvidt denne angår Norge og sier seg å bygge på materiale funnet i det tyske utenriksdepartementets arkiver etter den annen verdenskrig. Nedenfor gjengis et utsnitt av nevnte artikkel:

«Det kong Oscar i de første årene etter sin tronbestigelse i 1873 søkte å oppnå ved tysk hjelp, var et moralsk press mot nordmennene, heter det i den sent Lindbergs avhandling. Hensikten var å få dem til å forstå at stormaktene og først og fremst Tyskland, som ångang etter seiren over Frankrike var den mektigste stat på kontinentet, misbilliget de norske bestrebelsene for å løse unionsbåndene mellom Sverige og Norge. Keiser Wilhelm — (det må altså være keiser Wilhelm den første, forf. anm.) — stilte seg meget villig til disse ønskene, som også syntes å være oppfylt i en viss grad. Men kong Oscar forberedte seg også på den situasjon som kunne komme til å foreligge hvis forhandlingene med Norge strandet. En svensk-norsk krig var da en eventualitet som ikke var usannsynlig. Hovedhensikten med kongens følelse i Berlin var å få oppklart om han kunne regne med tysk støtte i tilfelle av en vepnet unionskonflikt.

På kong Oscars direkte forespørsel om han kunne regne med tysk hjelp i tilfelle av et russisk angrep mot Sverige under en unionskonflikt, svarte keiseren unnvikende. Likevel ble spørsmålet om tysk militær hjelp drøftet gjennom diplomatiske kanaler i de påfølgende år og forutsetningene var da ikke bare et ventuelt russisk angrep. — Keiserens råd til Sverige var å holde fast ved unionen om nødvendig med våpenmakt.»

Ved lesninger av disse linjer ble jeg minnet om en nå avdødd russiske studiekamerat. Vi arbeidet sammen ved et av laboratoriene ved Universitetet i Oslo i årene 1929—31. Hans navn var Nicolai Luzanski — hvorvidt dette var hans riktige navn eller om det var antat, vet jeg ikke. Han fortalte at han ved krigsutbruddet i 1914 nylig var uteksaminert som løytnant ved Krigsakademiet i St. Petersburg (Leningrad) og straks kom til fronten. Ved krigens avslutning i 1918 var han i tysk krigsfangenskap. Bolsjevik-omveltningen i Russland medførte at han ikke kunne reise tilbake. Etter å ha oppholdt seg i Frankrike og Tyskland, kom han i 1923 til Norge.

Her studerte han og tok senere Matematisk-Naturvitenskapeligtes i midten av 30-årene, såvidt i midten av 30-årene, men såvidt vites var han de siste år før sin død under okkupasjonen lærer ved en av de høyere skoler i Oslo.

Under samværet i 1929—31 drøftet vi mangt et spørsmål og kom også en gang inn på unionsstriden i 1905. Jeg skal nedenfor gjengi hva han uttalte i denne forbindelse — en uttalelse som det er umulig å glemme:

«Min far,» sa han, «var en av de høyeste embetsmenn i Zarens utenriksdepartement, og det jeg nå forteller har jeg direkte fra ham selv. I 1905 var man i de høyeste russiske utenrikskretser fullstendig på det rene med at krigen med Tyskland på den ene og Russland, Frankrike og England på den annen side ville komme. På grunn av Sveriges tysk-orienterte innstilling fryktet en at et forent Sverige-Norge ville komme med i krigen på tysk side og da et forent Sverige-Norge var en militær faktor hvis betydning i aller høyeste grad måtte tas i betraktning, bestemte

Russland den svensk-norske union oppløst før krigen mot Tyskland kom — fordi man mente at Norge enten ville holde seg nøytralt eller gå med mot Tyskland og i alle tilfelle gjøre det umulig for Sverige alene å delta på tysk side. Russland ønsket altså union mellom Sverige og Norge oppløst for derved å få eliminert noen av Tysklands mulige bundsforvandre før den anstundene krig kom. Og under unionsforhandlingene sendte den russiske regjering et ultimatum til Sverige med beskjed om at Russland krevet Unionen oppløst og at man for å understreke sitt krav gjorde oppmerksom på at den russiske Østersjø-flåte lå med dampen oppe i Kronstadt.»

Da jeg for 20 år siden hørte min russiske venn komme med disse opplysninger, trodde jeg hans fantasi løp fullstendig løpsk. Riktigheten kan vel ikke kontrolleres og selv er han død. Men sammenholdt med det ovenfor siterte fra Adresseavisen synes det å være en god del sant i hva han sa. Det må i all fall ansees fastslått at:

1. Kong Oscar fryktet et russisk angrep hvis der oppstod en unionskonflikt. Dette er helt overensstemmende med Luzanskis uttalelse.
2. Keiser Wilhelm ønsket unionen bibeholdt. Dette stemmer med Luzanskis uttalelser.
3. Keiser Wilhelm ville ikke gi

Fra det indre oppgjør:

General Fleischers tragedie

Londonregjeringen tok dårlig vare på vår største nasjonale helligdom

For siste gang er C. J. Hambro angrepet for sin framstilling av general Fleischers sak og skjebne. For siste gang, for i Odelstinget 20. juli svarte han angripende på en måte, som gjorde dem stumme. Han uttalte bl. a.:

Det er sagt ganske liketil, det som var det faktiske forhold: General Fleischer hørte i London at det ble hvasket om ham og satt i omløp rykter om at han hadde villet oppgi kampen mot tyskerne. Det var en stabssjefskrivelse som alle angjeldende kjenner til. Og der gikk han, ensom og uten en oppgave eller en gjerning, i Canada og følte seg utenfor og deklassert, knuget dette hans sinn mer og mer. Så en dag i desember 1942 satte han seg ned og skrev brev til noen av dem han satte pris på, bad dem ikke dømmes ham etter de rykter som var spredt og som han ikke kunne verge seg mot. Jeg fikk også et slikt brev fra ham, hvori han bad meg ikke tro på ryktene om at han hadde villet oppgi kampen i Norge og bad meg være med å verge hans minne mot enhver slik misforståelse.

Jeg har aldri villet bestride regjeringens rett til å opprette en forsvarssjefstilling eller dens rett til å foreta de utnevnelser og annet som hører inn under en regjeringens oppgave, men jeg mente, og mener fremdeles det jeg skrev: **Man tok dårlig vare på det store nasjonale aktivum som Fleischer var, den eneste general som hadde slått tyskerne i kamp inntil det tidspunkt, og hvis ry var stort i de allierte land. Det er mulig, det er endog**

noe løfte om tysk militær hjelp i tilfelle et russisk angrep på Sverige.

Sett på bakgrunn av Luzanskis uttalelse er dette også rimelig. Både keiser Wilhelm I og keiser Wilhelm II var uten tvil informert og var sikkert klar over at tysk militær hjelp til Sverige i dette tilfelle ville føre til krig både med England og Frankrike, m. a. o. den krig som brøt ut i 1914 ville da kommet i 1905 med Norge og Sverige på hver sin side.

Hvis Luzanskis uttalelser er riktige — og det må medgis at sannsynligheten taler for det — hva da med Unionsoppløsningen i 1905? Var den resultatet av et folks lange og seige kamp for frihet og selvstendighet — eller var både Norge og Sverige et par bondebrikker i stormaktens utenrikspolitiske spill?

Men det er vel spørsmål som aldri vil kunne besvares — kanskje ønskes det heller ikke besvart av de kretser som «bestyrer» den nasjonale stolthet og forføngelighet — kfr. prof. Sverre Sten som «glemmer» kapitulasjonsavtalen av 10. juni 1940 i sitt verk om krigen i Norge.

Realist.

sannsynlig, at regjeringen kan ha trodd at det forelå en oppgave for ham i Canada. Herr Nygaardsvold har nevnt i dag noe om de merkelige forestillinger som enkelte militære og andre som hadde vært i Amerika, søkte å bibringe regjeringen i London. De fablet om at man skulle kunne mobilisere eller skaffe 60 000 mann i Amerika og i Canada. Da jeg ble spurt, svarte jeg at det er nødvendig å dividere med 1000, men selv 60 tror jeg til slutt ble for meget.

Det er helt riktig det fru Fleischers skrev i et brev: «Sannheten er at hans død skyldtes sorg over at Norge ikke hadde bruk for ham lenger.» Det var mange som gremmet seg i utlendigheten. Når det engang skal anstilles en virkelig undersøkelse av forholdene bør det også undersøkes hvor mange det var av nordmenn som kom over, som tok sitt liv, hvor stor prosentdel det var av norske som havnet i sykehus, enkelte i fengsler, enkelte i sinnsykehus, i England og Skottland. Det var ikke en helt liten prosentdel.

Ingen kan bebreides det. Det var skuffelsen hos de mange som kom og trodde at de med en gang kunne gå til aksjon mot tyskerne at de med en gang kunne sette til en intens virksomhet, og som ble forbitret når de måtte anbringes i Preparatory School eller gå og vente på annen måte. Det er et ledd i hele tragedien som fraværet fra Norge var for de mange mennesker som ikke kunne gjøre en innsats med en gang, og so mled under det. Og det var også en av regjeringens mange bekymringer i London. General Dahl skrev den 12. september 1947 en artikkel i «Harstad Tidende» om Fleischer. «Intriger, misforståelser, manglende innsikt i de faktiske forhold og den nye forsvarsministers syn på Fleischers kapasitet som fagmann dannet ingredienser i den aksjon som fikk et så tragisk utfall. Nye folk som hadde forsvarsministerens øre, kom til, Fleischer ble satt på porten.» Jeg går ut fra at man ikke vil gjenta noe krav om at riksadvokaten skal skride inn mot general Dahl fordi han har våget å skrive dette, slik som «Arbeiderbladet» påkalte riksadvokaten mot meg.

Aksjetegningen.

Vi henviser til annonsen i dagens avis om forlengelsen av tegningsfristen.

Tiden er nå knapp og vi henstiller til våre venner å ta et krafttak for avisen.

Hver aksje er satt til 50 kroner for at flest mulig kan være med. De som har anledning tegner seg for flere aksjer.

Vær med i vårt arbeide!

Følgende skrivelse ble den 25. juli sendt Stortinget.

Til Norges Storting Oslo

Vi henstiller i ærbødighet til Norges Storting å få oppnevnt en humanitær-komité som kan sørge for å få friggitt politiske fanger som er så syke at det er fare for deres liv om de blir holdt i fengslig forvaring.

Videre at det blir forhindret at syke NS-folk settes inn i varetektsfengsel eller til soning når det foreligger legeerklæring for at et fengselsopphold kan knække deres helbred.

Det er oss bekjent at det i den siste tid er satt inn folk som er dødssyke, og at det på Hebu sitter tuberkuløse fanger hvis helbred sikkert vil bli totalt svekket under fengselsoppholdet.

Forøvrig vil vi henvise til innberetning av 17. mai d. å. med 26 bilag, adressert til stortingsrepresentant Claudia Olsen.

Vi tør håpe at denne sak vil bli behandlet før Stortinget slutter denne sesjon og at komiteen kan tre i virksomhet uoppholdelig.

Vi ville være forbunden for at det i denne komite kunne bli innsatt en tidligere NS-kvinne, som er orientert om forholdene.

I ærbødighet

Ragnhild Wiesener
Otto R. Rød
h.r.advokat

Forslag

til komite som i samarbeid med fengselsmyndighetene kan sørge for å få friggitt politiske fanger som er så syke at det er fare for deres liv om de blir holdt i fengslig forvaring:

1. Fengselsoverlege Leikvam,
2. En fengselsprest, f. eks. Ragnv. Enger, Bredtvedt fengsel,
3. NS-kvinne, dr. Ragnhild Vogt Hauge, Arendal

Den engelske forfatter Eric Linklater (f. 1899) har funnet fram til følgende visdomsord:

«Den beste regjering er den som regjerer minst. Typisk for de sosialistiske regjeringer er at de styrer svært meget.»

I lange og tunge år har også vi fått føle sannheten av disse ord på kroppen. Sosialistene styrer og styrer, og det blir mer og mer tydelig hvor det bærer hen.

Den store slagskygge er landsvikoppgjøret, som er sosialistenes verk, selvom det ikke gjør de andre partiers medskyld mindre. Vi har intet å vente fra noen av dem. NS-folkenes frihet i ordets videste forstand må derfor bli deres eget verk. Husk det Du, som går der ensom og lider som en av samfunnets forstøtte.

«Samarbeide med fienden»

Spørsmålets kjerne

John Giæver, som reiste diskusjonen i Morgenbladet om Civil Affairs og «samarbeidet med fienden», skriver i et svar til den anonyme britiske oberstløytnant hvis artikkel vi gjenga i forrige nummer:

Som oberstløytnanten også understreker, har enhver okkupasjonsmakt plikt og rett til å etablere administrasjon av den sivile befolkning innen et okkupert område. Dette gjaldt også for tyskerne.

Oberstløytnanten skriver videre, og framhever det, at britene på alle sine offisers-elever nett opp dette som jeg nevnte i min artikkel: «å bringe videre til de fiendtlige tjenestemenn når disse viste seg umedgjørlike, at administrasjonen av et sivilisert land må fortsette, og at de, hvis de ikke var villig til å fortsette ikke ville samarbeide, gjorde sitt eget land en bjørnetjeneste».

Dette er da spørsmålets kjerne Lignende instruks fikk nemlig jeg ved US School of Military Government, om den nok ikke var så klart utalt.

La oss imidlertid forutsette at tyskerne nyttet det samme argument i Norge overfor norske embetsmenn, tjenestemenn og private. «Samarbeid» er et stygt ord i Norge i dag.

Og vel er det så at administrasjonen av et okkupert land må

fortsette for befolkningens egen skyld. Men samarbeid slik er naturligvis av vesentlig betydning også for den okkuperende krigsmakt. Jeg vet ikke i hvilken grad tyskerne forsøkte å tvinge norske tjenestemenn til samarbeid men jeg er altså interessert i å få klarlagt hva man mener med det oberstløytnanten kaller for «rettferdig og lovlign bruk av de tjenestemenn som er tilgjengelig i et forsøk på å styre i overensstemmelse med internasjonal lov».

Jeg har etterlyst en instruks for embetsmenn, tjenestemenn og private nordmenn m. h. t. utstrekningen av det samarbeid som ansees som lovlign etter internasjonal lov og etter norsk oppfatning.

Jeg mener det vil være påkrevd å vite dette.

Og hvor går grensen for det samarbeid som er forenlig «med ens eget lands interesser», når ethvert samarbeid er til nytte for fienden?

Der er ennå intet tegn til at regjeringen vil ta denne sak opp til klarlegging. Nå er den mest opptatt av å kapre stemmer, og når de nå har brukt dem, kan velgerne seile sin egen sjø. Selv har de Nordsjøen i reserve, om noe skulle hende.

Endringer i landsvikloven

Loven sanksjonert

Det er gitt sanksjon på Stortingets vedtak til lov om endring i landssviklovgivningens regler om rettighetstap. Endringen innebærer at tap av rettighetene etter landssviklovens pgr. 10 nr. 4 (rett til å oppnå offentlig tjeneste) nr. 8 (rett til å ha ledende stilling eller tillitsverv i aksjeselskaper m. v.), og nr. 9 (rett til å eie eller erverve fast eiendom m. v.) ikke kan idømmes uten i forbindelse med frihetsstraff i over 8 år. Det samme gjelder tap av rettighet etter pgr. 10 nr. 5 (rett til å ha stilling eller drive erverv som trenger offentlig autorisasjon eller godkjenning) når tapet ikke gjelder rett til å inneha noen av de stillinger som er nevnt i straffelovens pgr. 29 nr. 4 (d.v.s. stilling som sakfører, lege, dyrlege, apoteker, jordmor, prest eller menighetsforstander, bestyrer av eller lærer ved undervisningsanstalt, oppdragsanstalt eller barnehjem eller som skipsfører). Rettighetstap av den omhandlede art som allerede er idømt, faller bort så fremt den dømte ikke har fått frihetsstraff i mer enn 8 år. Rettighetstap etter nr. 5 faller dog ikke bort i den utstrekning det gjelder rett til å inneha noen av de stillinger som er nevnt i straffelovens pgr. 29 nr. 4.

Videre vil de særlige følger som i lovgivningen er knyttet til tap av stemmerett i offentlige anliggender, ikke gjelde for dem som er dømt etter landssviklovgivningen så fremt de ikke er dømt til frihetsstraff over 8 år.

Endelig kan etter endringsloven innen etter 8. mai 1950 dømmes til rettighetstap etter landssviklovens pgr. 10 nr. 1 (stemmerett i offentlige anliggender) eller nr. 2 (retten til å gjøre militærtjeneste), medmindre dommen går ut på frihetsstraff i mer enn 1 år. Rettighetstap av den omhandlede art som allerede er idømt, faller bort fra og med 9. mai 1950, når dommen ikke går ut på frihetsstraff i mer enn ett år.

Rettsnemnda

meddeler at tilslutningen til den reiste aksjon for lønn i suspensjonstiden tegner bra. Det gjelder bare nå at alle kommer med. Derved får aksjonen den bredde og tyngde som skal til, og den kraft som trenges til å føre aksjonen fram til seir. Norsk lov og Grunnloven er soleklar på dette punkt.

Embedsmenn, tjenestemenn og lærere kan aldri finne seg i de brutale overgrep som er foretatt. Retten kan ikke på denne måte trækkes under fot. Norge kan ikke være tjent med å ha rettsløse tilstander. Derfor tror vi at lov og rett vil seire til slutt. Bli med i aksjonen. Se annonsen fra Rettsnemnda.



fikk i juli 150 nye abonnenter. Vi takker de som bidrog til dette gode resultat i ferietiden. Nå er tiden inne til å få litt mere fart i nytegningen. Tidligere abonnenter som står til rest med kontingenten, må ordne dette straks. Spar oss for arbeidet med å stanse avisen, og spar Dem selv for ergrelsen ved at bladet slutter å komme.

Rods Rettskontor

er nå flyttet til Møllergaten 7 III. Telefon 33 32 06. Oslo.

Vi ber Dem bemerke denne adresse, da annonsen i vårt blad nr. 13 hadde en feil i både adresse og telefonnummer.

Valget

som kommer

For en tid siden hadde «Valdresbonde» endel betraktninger over de forskjellige politiske partiers stillingtagen til landsvikoppgjøret. Han konstaterte meget riktig at ingen av partiene har tatt avstand fra måten det

videre for Bondepartiets vedkommende hans enkelte lyspunkter så er imidlertid ikke tilfelle. Det er riktignok enkelte personer tilhørende Bondepartiet som har uttalt sin misbilligelse med landsvikoppgjøret, men som parti betraktet har det ikke tatt noen avstand fra det. Alle politiske partier er medansvarlige, det kan i beste fall bare bli tale om en liten gradforskjell i så måte.

Det er kun et parti som har uttalt sin fordømmelse av oppgjøret og som programmæssig har forpliktet seg til å gå inn for en revisjon av det. Samfunnspartiet er det eneste som ved kommende valg offisielt har påtatt seg å arbeide for at vi igjen skal komme over i gamle rettslige former. Så vidt jeg forstår har enhver motstander av rettsviket intet valg, han har bare å stemme med Samfunnspartiet uansett om han ellers er enig i partiets politikk og livssyn. De som ikke har stemmerett må få sine kjente og pårørende til å stemme med dette parti og de bør legge størst mulig iver i arbeidet hermed. Å få registrert en kraftig opposisjon mot oppgjøret er av den aller største betydning og er mere viktig enn å få valgt flest mulige representanter. Det er bare å kaste stemmen sin bort vil mange si, men så er alt annet enn tilfelle. T.

Husk kontingenten

Tusener hilste Hamsun den 4. august

«8. Mai»s appell fikk uanet tilslutning

En flott skinnmappe med omlag 2000 adresser ble sendt dikteren

Tusener av hilsener ble den 4. august sendt Knut Hamsun på hans 90 års dag fra takknemlige landsmenn. Og den appell som ble sendt ut fra «8. Mai» om å slutte opp om en liten hedersgave, fikk en uanet tilslutning. Helt til siste dag kom det inn lange lister på navn til folk fra det hele land som ønsket å være med på å hylle var store dikter.

På vegne av alle de som sluttet seg til «8. Mai»s appell, ble det sendt Hamsun en flott skinnmappe (som de to bilder viser). Mappen var av stort folio format. Utenpå av rødt semsket skinn. Inni gult semsket skinn med klaffer til å legge alle adressene inne i. På omslaget trykt med gullbokstaver: «TIL MESTEREN KNUT HAMSUN PÅ 90 ARS DAGEN DEN 4. AUGUST 1949 FRA VENNER».

Mappen ble oversendt Hamsun med følgende håndskrevne hilsen:

«Til
Knut Hamsun.

Redaktør Nils Vikdal og undertegnede driver mest på den trange vei, som en så stor mengde rettsløse kvinner og menn i vår land har gått i dag.

DER fant vi trangen til å hylle Dem, Mester, på Deres 90 års dag.

«8. Mai» sendte budstikken ut og på dens bud kom hilsningene fra hele landet: Fra Finnmark til Lista, fra bønder og byfolk, fra gamle og unge, fra fanger og frie.

Tross alt strevet nyttet det ikke å knække denne gruppe mennesker, den gode samvittighet er jo i behold, den som så mange gode nordmenn i dag må savne.

Vi har ikke latt massetoskaskapen blinde oss og kneble vår munn.

Vi hyller Dem, Mester, som var er og forblir Norges store sønn. Og, som et lite tegn på vår hyldest sender vi Dem denne mappe.

På vegne av alle.

I ærbødighet
ABNE BERGSVIK.

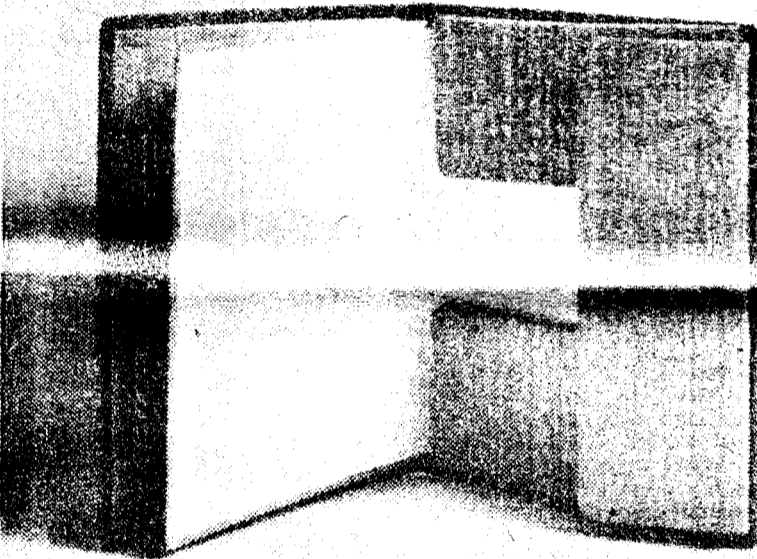
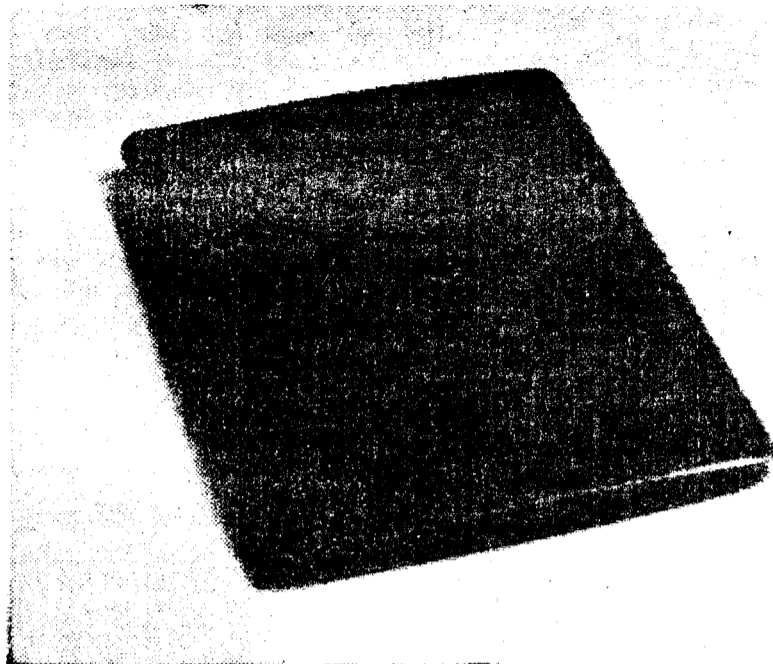
Billingsstad den 3. august 1949.

Men det var ikke bare vi her hjemme som sendte Hamsun vår hilsen. Hundreder og atter hundreder av nordmenn utenom lan-

Åpent brev —

Fort. fra side 4.

straffeprosessregjer, eller om de i London forfattede, av Skeie stemplede, særstraffeprosessregler skal følges. Det er jo i tilfelle ikke første gang de samme dommere avvekslende har dømt etter den ene og den annen straffeprosessregel, uten å røpne derover.



Norge låner penger for å holde «landssvikoppgjøret» gående

Inntil i dag koster «oppgjøret» 2 milliarder kroner

Hvorfor får de andre land $\frac{4}{5}$ av Marshall-hjelpen som gave og bare $\frac{1}{5}$ som lån, mens Norge må nøye seg med $\frac{1}{2}$ som gave og $\frac{1}{2}$ som lån?

Dette ubehagelige spørsmål vil nok de styrende av i dag helst unngå å besvare, og det har dypere årsaker.

Ved verdenskrigens slutt og da Londonregjeringen etterhånden overtok makten her i landet og de allierte offisielt drog seg ut av landet, stillet skipsfarten 2 600 mill. kroner i utenlandsk valuta til rådighet, og overfloden var så stor, at den danske politiker Christas Møller med berettiget misunnelse kunne tale om «den norske milliarder». For vi hadde ikke bare pengene, men rømlingene kom hjem til et velordnet styre i både stat og kommuner, til et sånær intakt næringsliv og til bevarte naturherligheter, samtidig som mange av de tyske anlegg i Norge, veier, jernbaner, kaier, hus m. v. representerte stor,

ennå i dag ikke beregnede verdier.

Ja, overmøtet og skrytet var så stort, at sosialistene og deres teoretiserende finansminister stillet seg kjølige til Marshall-hjelpen så sent som i juli måned 1947, for så en måned senere å oppdage at bunnen var nådd i den så lettvent bekomme valutakasse. Og følgene lider vi under i dag.

Dette kan ha medvirket til at amerikanerne satte sine betingelser så stramt for Fattig Per Norge.

Men en dypere liggende årsak er det vel, at Norge ikke var i krig med Tyskland og dermed ikke en av de allierte, men bare et okkupert land som slapp forholdsvis lett fra ulykken. Det var derfor sett med nøkterne amerikanske øyne naturlig, at betingelsene for hjelp måtte bli andre enn for dem som deltok aktivt og sløytet skrytet.

Dette må for enhver pris skjules for den alminnelige mann her i lan-

dets grenser sendte ham også sin hilsen.

Fra Buenos Aires, Argentina, mottok vi den 3. august følgende telegram som vi øyeblikkelig sendte dikteren:

«Samtlige 3-400 herboende virkelig gode nordmenn slutter — til Deres appell om en hilsen til giganten Hamsun på hans nitti års dag.

Kommisjonen Baires»

Fra Toulon, Frankrike, fikk vi følgende hilsen:

«Tilfeldigvis hilste jeg på en norskfødt frue her i Frankrike, som ikke har vært i Norge siden før krigen, men hun holder «8. Mai». Hun fortalte at vår store dikter Knut Hamsun fyller 90 år 4. august, og at avisen tar imot hilsener til ham. Hils ham fra oss alle her under palmene i Toulon.

Alf Gleng.

Fra Alle kanter av landet, har vi fått melding om at mange benyttet anledningen til å heise flagg til ære for vår store og rakkryggede åndshøvding.

Hamsun's lakoniske takk lyder: «KNUT HAMSUN TAKKER.»

Til dette tilføyer hans sønn Arild Hamsun:

«Motta også min ærbødige takk for det store og uegenlyttige arbeide De har nedlagt med adressen til min far —»

det, og det har den norske presse bidratt til etter målbunden evns. For med en åpen erkjennelse av dette faktum, som forøvrig de store statsmenn med Bevin og Molotov i spissen for lengst har fastslått, vil bunden ramle ut av tønne og hele landssvikoppgjøret avsløres som et hårreisende folkebedrag.

Alle kjenner vel domstiraden, som er blitt lagt de servile dommere i munnen fra høyeste hold: «Tilfalte måtte ha visst at Norge var i krig...» De store statsmenn visste det ikke, og Marshall-hjelpens administratorer enda mindre. Derfor må vi befale!

Det groteske er, at på denne måte lånes der vitterlig penger for å kunne holde landssvikoppgjøret gående. Reelt og statsøkonomisk beregnet koster det oss i dag nærmere 2 milliarder kroner, og regningen vil etterhvert bli presentert.

Vi fristes til å bruke Churchills ord om forholdene i England, for de passer vel så godt hos oss:

«De siste dollarsreserver i sterlingområdet, som dette land har ansvar for, svinner bort. Det er de siste reserver som står mellom oss og insolvens.»

I en annen forbindelse sa han også følgende ord som vi kan gjøre til våre: «Det vil bli utrolig for dem som kommer etter oss, at så meget skulle bli kastet bort på så kort tid, så mange restriksjoner og reguleringer bli innført og adlydt, og at vi tilslutt skulle bli stående hvor vi nå står.»

Med saks gjennom dagspressen

Dagblads-liberalisme.

Mens regjeringsspressen beruser seg i det etterhvert nokså tøylige begrep demokratiet, svirrer halvøstere, Dagbladet i Oslo, med en blanding av demokrati, radikalisme og liberalisme, kanskje især det siste, som også synes å ha blitt nokså tøylig.

Men når det er tale om liberalisme, skal vi konfrontere Dagbladet med en av dens egne innsendere, som 4.7.49 skriver:

«Det kan ikke være mulig at norske forfattere tenker på å underkaste en adresse til Knut Hamsun? Det er aldeles forferdelig — og i høy grad nedslående at en slik tanke i det hele tatt kan forekomme. Hvis det huskes at Hamsun var en stor mann i norsk litteratur før i tiden — så må det også huskes at han gikk tyskernes ærend under krigen. Alle nordmenn var flau over at Hamsun var norsk da. Og så skulle man begynne å sende ham adresser nå! Hvis noe så vanvittig skulle skje — da må vi begynne å sende ut peroler igjen — som under krigen. — De forfattere som har underskrevet — de boikotter vi. For de har ikke lov til å utsette oss nordmenn for en sånn skam.»

Det er liberalisme som forslår. Väger du å ha en selvstendig mening, som strider mot min, så boikotter jeg deg og setter hele maskineriet i gang.

Det er terror, avlet i krigens og okkupasjonstidens tider, og etterpå holdt godt vedlike av Dagbladgjengen. Men kom da ikke og snakk om åndsfrihet og liberalisme.

Det er uøndvendig å skaffe beviser for at det er tvangsarbeidsleire i Norge.

I følge dagspressen har den britiske delegasjon ved FN's økonomiske og sosiale råd skaffet tilveie beviser for at det i Sovjet-Russland finnes tvangsarbeidsleirer.

Den norske dagspresse — og ikke minst Arbeiderpartipressen — slo denne melding opp som ren sensasjon. «Den styggste plett på det 20. århundre», het det i avsky.

Vi er enige i at det er en stygg plett. Men disse plettene finnes også i Norge. For ikke lenge siden hadde Norge 21 tvangsarbeidsleire — hvor nordmenn var og er innesperret. Det er ikke nødvendig for en britisk delegasjon å legge fram beviser på dette, idet de norske makthavere etter ordre fra britene, amerikanerne og russerne gikk til angrep på egne landsmenn og sperret dem inne bak de norske tvangsarbeidsleirers piggråd.

Den norske dagspresse burde ha stukket fingeren i jorden og lukket hvor den var, før den gikk til en så beslesende kunngjøring av de britiske beviser.

Amnesti i Østerrike.

Uten kommentar gjengir vi dette Wien-telegram til det kommunistiske blad med det fordringsfulle navn «Friheten»:

«Den østerrikske regjering har forelagt parlamentet et amnesti for nazister. Forslaget krever øyeblikkelig slutt på all straff for flertallet av de såkalte «større nazister», og de vil ha slutt på strykningen av de såkalte «mindre nazister» på regjeringslistene. Alle nazister, helt opp til «Ortsgruppenleiter», «SA-Hauptsturmführer», «SS-Scharführer» og alle nazister som er blitt dømt for høyforræderi, skal ha amnesti. De skal behandles som om de aldri var fjernet fra sine stillinger.

Hvis forslaget blir vedtatt, vil dette føre til at 90 pst. av alle nazister blir helt frikjent og får sine stillinger tilbake. Videre får de pensjonsrett, deres leiligheter og møbler fåes tilbake og alle bøter vil bli annullert.

Dette vil bety at minst 50 pst. av de tidligere politiske fanger må forlate sine stillinger og leiligheter for å gi plass til nazistene!

Ved å gjennomføre forslaget, vil den østerrikske regjering — som ikke bekymrer seg det minste om fascismens ofre — oppnå et tredje og nesten fullstendig amnesti for nazistene.

Til å begynne med ble det gitt løfter til fascismens ofre om at deres krav skulle bli oppfylt. De tre politiske partier i Østerrike ble alt i mars 1945 enig om at rettighetene for disse ble sikret ved lov for naziproblemet ble løst — eller i det minste samtidig med dette. Dette løftet er aldri blitt oppfylt.

Takk som byr!

Norge har bedt om 120 millioner Marshall-dollars, men det er adskillig mere enn vi kan vente å få. For to år siden da Marshall-hjelpen begynte, var dette lands regjering besatt av en meget kostbar ærgjerrighet. Da bad vi om et mindre beløp enn noe annet land, og regjeringspartiets talsmann brislet seg ugenert av det Luffattige var vi også da, men Peer Gynt satt i regjeringen. Marshall-hjelp er ingen nødvendighet for oss, var omkvedet den gang, for er vi ikke det land som hurtigst er kommet økonomisk på fote, og har vi ikke den dyktigste regjering og er vi ikke et miraklenes land? Men for høftighets skyld nedverdighet vi oss til å ta imot et beskjedent beløp, betydelig mindre enn vi kunne ventet å få.

Så gikk det noen måneder, og så begynte vi å sende inn ansøkninger om tilleggsbevillinger av Marshall-hjelp.

Vi har ikke lenger råd til den Peer Gynt'ske fattigfornemhet, og stort sett er det bra vi er kvitt den. I det lange løp kan vi ikke leve og handle på annet enn realiteter. Til disse realiteter hører det at vi har et ganske alminnelig, heller lite land, og en regjering av ganske alminnelige, noe av dem heller små menn. (Tønsberg Blad 3.8.49.)

Norge og Tyskerne.

Det later til at tyskerne ikke forstår noen ting om krigen i Norge. Tyske fanger forklarte at de trodde de kom som vennligsinnede besetningsstyrker for å forsvare Norge mot engelskmennene, og det samme tror de åpenbart ennå i alminnelighet. De norske mannskaper i Tysklandsbrigaden har stadig vanskeligheter med å forklare saken. Kunne det ikke være en tanke å få laget et lite hefte — på tysk naturligvis — med de mest nødvendige opplysninger om begivenhetene i 1940 — og senere?

Så kunne de norske soldater bare gi sine tyske bekjente et slikt hefte. Muntlige diskusjoner med tyskere er helt unyttige; de tror mer på det som er trykt.

W. Werenskiold.

Ovenstående fant vi i Dagbladet for 21. juli. Er det noe å forundre seg over at de tyskere, som var i Norge under okkupasjonen, fremdeles tror, at det råder det vennskapeligste forhold mellom dem og nordmenn.

Stort sett var det under okkupasjonen et meget godt forhold mellom de tyske soldater og de i dag så gullkantede og overnasjonale nordmenn. Derfor tror tyskerne at nordmennene er de samme nå som de var dengang.

Formodentlig er denne W. Werenskiold blitt ille berørt av et gammelt vennskap, og i sin vånde — muligens for å redde sitt «gode navn og rykte»,

Kartlegging og utparseleringsplaner

utføres etter fast tilbud av fagfolk.

TOMTEBYGG, arkitekt- og ingeniørkontor, Dronningens gate 32, Oslo. — Telefon 41 31 34

VÅR TIDS KRISE

er farligere enn alle tidligere fordi den ikke bare er sosial eller økonomisk eller politisk — det er kulturkrise. Når kulturen mister sitt ideelle grunnlag driver vi jevnt og ubønnhørlig tilbake til barbariet — gjennom krig, kaos og despoti. Bare ett kan ennå redde oss: En ny reformasjon — en renessanse.

Les dr. Alf M. Amble's lille bok **TALAMA**.

Pris kr. 3.20 + porto.

A/S AMA, NYE TEATER, Oslo

Enslig ektepar

kan få leie flott, stor peisestue i fjellbygd. Nevenyttige folk kan regne med å få godt lønnet arbeide i bygden. Bill. mrk. «Fullt møblert», nr. 181.

HVOR FINNES DEN KVINNE

under 50 år som vil stille 4 kyr hos en enslig herre fra 1. oktober? En med 1 eller 2 barn over 5 år passer fint. Bill. mrk. «Trivelig sted», nr. 196.

Major Langelands

nye bok:

«For at I ikke skal dømmes»

koster kr. 12,50 plus porto 65 øre og kan nå bestilles for omgående levering.

«8. Mai»s eksp.

Husk

at ved en annonse i «8. MAI» rekker De ut over hele landet.

Averter derfor når De har noe å selge, når De søker arbeide eller når De selv ønsker arbeidere eller funksjonærer.

Gjennom «8. MAI» rekker De et stort og allsidig publikum.

Annonseprisen er 1,50 kroner pr. korpuslinje.

Send inn BLADPENGENE så stans unngås

grep han denne utvei — den siste, for derved å avlede oppmerksomheten fra en fortid han i dag ikke synes passer med sitt nye nasjonale sinnelag.

Men er det egentlig så ille om vi 3 millioner nordmenn fortsatt, tross alt, i framtiden kunne regne også det tyske folk på ca. 60 millioner som våre venner?

Vi vil anbefale hr. Werenskiold «å få laget et lite hefte» — på norsk — om Norges militære forfall i 1940 og de engelske planer og nøytralitets-krenkelsers samme år, og la heftet spredes i Norge. Det trenges i høyeste grad.

BØKER

som kan bestilles i «8. Mai»:

Birger Kvitting: «Angrer du ikke?» Pris kr. 10.—

Bjørn Vardås: «De utstøtte» Pris kr. 8.—

Bjørn Vardås: «Hvorfor ble det ikke riksrett?» — Pris kr. 3.50.

P. Harsen: «Utrolig men sant», Rektor Lødrup: «Læreraksjonens sanne bakgrunn». Pris kr. 6.—

Justus Lex: «Var Norge faktisk og rettslig i krig etter 10. juni 1940?» Pris kr. 4.50.

Vebjørn Stegner: «Fakta omkring 9. april og deretter», 3. oppl. Pris kr. 3.—

O. H. Langeland: «Forat I ikke skal dømmes». — Pris kr. 12.50.

Marta Steinsvik: «De hvite ravnens broderskap». — Pris kr. 6.50.

Marta Steinsvik: «Frimodige ytringer» 3. opplag. — Pris kr. 5.—

N. Vikdal: «Det frie ord i en fri presse». — Pris kr. 4.—

NB. Porto kommer i tillegg til disse priser.

«8. Mai»

Boks 41 — Kristiansund N.

Porteføljemaker

søkes til liten fabrikk på Sørlandet. Framtidsmuligheter. Billett bes sendt ekspedisjonen, mrk. «Porteføljemaker», nr. 193.

Husholderske

får god post på trivelig sted ved Snåsavatnet. Lys og vann innlagt i kjøkkenet. Må kunne stille for 3—4 mann. Ett barn over 5 år ingen hindring.

Lønnskav og opplysninger sendes dr. Hauffen, Jørstad st.

Stilling søkes.

Bondegutt, 27 år, med pen framreden, søker fast stilling, helst Oslo. Husrom må skaffes. Tidl. frontkj.

Bill. mrk. «Dannet», nr. 179.

Innegjente

som er viljug til å stille ein del smågris og høner, får plass fra 20. august. Løn etter avtale.

Oddvar Aukrust, Lom.

Gardskar

får plass fra 20. august. Løn etter avtale.

Oddvar Aukrust, Lom.

Hjelp.

Stille studentektepar fra landet søker husrom i Oslo fra 1. sept. eller senere. Henvendelse tlf. 42 53 08, frk. Holtedahl.

Hallo, Oslo!

Velstillet enslig ektepar med de beste attester, ønsker bra leilighet i Oslo-distriktet. Mannen N.S. og sak oppgjort.

Bill. mrk. nr. 171.

Som ild i tørt græss — —

«ANGRER DU IKKE»

Fra den store brevbunke fra begeistrede lesere henter vi følgende uttalelser:

«Gud bevare meg for en bok! Glimrende — både i innhold, stil og komposisjon.

I går kveld satt jeg ved peisen og leste høyt av den. Både familien og gjester glemt måltider og annet av interesse for boken».
L a r e r.

«I natt leste jeg til kl. 1/24, og det er lenge siden en bok maktet å holde meg våken så lenge, men da var jeg også ferdig med den. Det første jeg ble bedt om ved frokostbordet i dag, var at jeg måtte lese høyt i kveld. Og selvfølgelig gjør jeg det, for her er jøssinger blant oss som trenger å høre sannheten.»

F o r r e t n i n g s m a n n.

«Etter å ha lest «Angrer du ikke», sitter jeg igjen med en ulykkelig følelse: Hadde jeg hatt plenty mony ville jeg ha kjøpt tusen eksemplarer og sendt rundt til rette vedkommende.»

F u n k s j o n æ r.

«Tusen takk for boken! Den var alle tiders. Sann — og derfor frekk og avslørende — — —».

E n v e n n a v f o r f a t t e r e n.

«Jeg har lest boken «Angrer du ikke». Det var vanskelig å slippe den når jeg først hadde tatt fatt på den. Hadde ventet meget av den som følge av anmeldelsen i «8. Mai» — og jeg ble ikke skuffet — tvertimot! Denne boken vil få ben å gå på.

Synd at den kom ut i årets verste måned for boksalg. Men salget vil løse når folk begynner å snakke om den —».

B o k h a n d l e r.

Jeg har nettopp lest Birger Kvittings bok. Den er velskrevet og treffer spikeren på hodet. Det er å håpe at boken blir lest av så mange som mulig. Mitt eksemplar skal iallfall få gå i utlån her i bygda. Den vil nok gjøre sin virkning.

B o n d e.

BOKEN KOSTER kr. 10.00 + porto. Kan bestilles ved å tilskrive «8. Mai»s ekspedisj. Box 41, Kristiansund N. eller direkte til

GRIPAR FORLAG
Kristiansund N.

(Avert.)

To unge jenter

som vil utføre forefallende innarbeide, får plass på trivelig sted med mye ungdom.

Centralvarme, varmt og kaldt vann på værelset.

Attestavskrifter og lønnsforlangende sendes

Anders Hafskjold, Grette, Lier.

Husnød.

Vi er en familie på 4 voksne som ønsker hus over hodet nå etter at freden er brutt løs.

Fruen er gartnerkyndig og blomsterelsker. Vi andre tre skal også gjøre vårt til for å kunne få være visevert i en hytte eller et hus som blir stående tomt for vinteren.

Jeg, m a n n e n, er blant samfunnets ulykkelige N.S., som er ferdigbehandlet og gjerne har lyst å leve livet videre.

Jeg er takknemlig for et fjøs.

Bill. mrk. «Hele folket i arbeide», nr. 189.

Gårdbrukere.

Forlovet frontkjemper, 29 år, ønsker plass på gård som sveiser eller gårdskar fra 1. oktober. Vant med begge deler. Leilighet må skaffes. — Bill. mrk. «Gode attester», nr. 188.

HERRE SØKER LETT ARBEID
Hva som helst. Mange brevkurser. Bill. mrk. «Villig» nr. 197.

S. O. S.

Ung forlovet mann i fast arbeid søker husrom i Oslo eller nærmeste omegn. Tidligere frontkjemper. Sak oppgjort. Henvendelse Hoff-Hansen, N. Skogvei 10 Bestun.

Dyktig agronom

kan få selvst. bestyrerstilling på gård, ca. 170 mål, like ved by.
Ausrød Gård og Pensjonat
Stavern. — Tlf. 86

Dyktig kokke

kan få plass fra 1. september.
Ausrød Gård og Pensjonat
Stavern. — Tlf. 86

Lønn i suspensjonstiden.

De respektive grupper av embets-, tjenestemenn og lærere som har vært suspendert i kortere eller lengere tid etter 7. mai 1945, vil nu etter gjeldende lover gjøre økonomisk krav gjeldende mot arbeidsgiver, stat eller kommune. Alle som mener seg å være urettferdig behandlet, må i egen interesse være med her.

Juridisk assistanse er sikret. I første omgang vil spørsmålet om lønn i suspensjonstiden bli prøvd prinsipielt, og man har tro på et positivt resultat. Men for å kunne løse spørsmålet økonomisk, er en pengeinnsamling nødvendig. Alle som kan, må gi sitt bidrag — stort eller lite, men minst kr. 20. Det trenges i første omgang ca. 5000 kr.

Vi er klar over at mange ikke kan unnvære 20 kr. i disse vanskelige tider, men vi er samtidig også klar over at mange flere kan unnvære 20 kr. og enda meget mer, til den felles aksjon for rett og rettfærd.

Nø! derfor ikke! Det gjelder nettopp din egen sak, og det haster! Send Deres beløp til «8. mai», Box 41, Kristiansund N.

Alle som deltar vil bli tilstillet revidert regnskapsutdrag.

For Rettsnemnda

Nils Vikdal

Produsenter.

Agenturfirma på Vestlandet, med kontor i Bergen, søker forbindelse med produsenter av aktuelle artikler, uansett bransje. Kjøp i fast regning. Beste anbefalinger. Bill. mrk. 170.

Selvstendig stilling

søkes av all round kontormann i 30-årene, m. handelsgymn. og allsidig praksis, delv. i ledende stilling. Helst Bergen ell. Vestl. Bill. mrk. «Arbeidskraft», nr. 187.

Hjelp — selvhjelp.

Jeg mistet still. p. g. a. medl. NS. Delv. invalid etter fengs. opph. 14 års praks. fra adm. still. i off. tjen. 2 år i aviseksp. Søker pass. arb. Kass., sekretær, bokh., aviseksp. e. l. Helst Østlandet.

Event. søk. lån t. å komme i gang m. hønseri/gartneri. Har pass. tomt. Bill. «Familieforsørger», nr. 185.

SVEISER

søkes til sentralt beliggende gård i Nord-Trøndelag. Lett fjøs m/ melkemaskiner og automatisk vatning. Middelsstor besetning. Flink og interessert mann får gode betingelser.

Jon Skatvold, Skatval

3 flinke piker

får plass nå eller senere. Den ene gjerne interessert i matlagning. Gode arbeidsforhold.

FABERG GJESTGIVERI
7 km nord for Lillehammer.

Distriktsrepresentanter.

Damer og herrer med litt kjennskap til gikt, rheumatisme og alm. anatomi, søkes. Distr. Sørlandet, Telemark, Vestfold.

Gode muligheter for de rette.

Skriv straks til Billett mrk. «Resultat», nr. 183.

Agent med forb. bl. gårdbrukere

søkes. B. m. «Stor forbruksartikkel», nr. 174.

Importører — Fabrikanter — Grossister

Salgsoppdrag og representasjon av enhver art på provisjonsbasis søkes av frontkjemper.

Bill. mrk. «Mjøsbyene med oppland», nr. 175.

Hallo bonde — skogeier — arbeidsgiver

Tidligere NS-mann søker arbeide hvor liten leilighet kan skaffes. Bill. mrk. «Fast arbeide», nr. 178.

Alle fhv. NS jurister

der ønsker å komme i fagmessig virksomhet, bes henvende seg til
SAMBANDET FOR SOSIAL OPPREISNING
O.r.sakf. O. Lindheim, Gvarv.

A V E R T E R

8. MAI

A B O N N E R

Fra vår utenlandspost --

I det sist ankomne nr. av det amerikanske tidsskrift «Time» finner vi følgende artikkel om den norske kommunist Godtfred Hoelvold:

«VENNER OG NABOER»

Mellom fjellene i det bjerkledede Finnmark, ligger den lille by Kirkenes lunt og koselig på en av de rikeste jernmalforekomster i hele Norge. Her sitter selvtillfreds den bebrillede og innesluttete Godtfred Hoelvold. Aktede borgere av staden bukker høflig når de møter Godtfred på gaten, og hvisker engstelig når han er passert. Politimenn hilser ham med underdanig omhyggelighet. Endog den norske armegarnosin er nødt til å oppsøke Godtfred for bistand fra tid til annen.



Godtfred Hoelvold er ingen overlegen grubeekspert eller en høy potentat innen regjeringen. Den eneste offisielle stilling han har, er av ringe natur. Han er sekretær hos reguleringsjefen og mottar en lønn av ca. 500,— kr. pr. måned. En blid liten mann med glatt stemme og krøllete klær, som bor stille sammen med sin kone og fire barn. Det som skiller ham fra de andre er hans forbindelser, og han sier selv: «Jeg har venner i Moskva».

For femogfirti år siden da Godtfred ble født i nærheten av Kirkenes, ville dette kanskje ikke hatt noen betydning. Da var Russland over 65 km. borte. Men tidene har forandret seg siden da. Godtfred var sønn av en marxistisk dagarbeider og han har reist vidt og bredt som sjømann, boktrykker og omstreiker. I 1931 reiste han til Moskva. Senere kom han tilbake til Norge. Men under krigen var Hoelvold i Russland som nyhetskommentator i de russiske sendinger på norsk. Da han kom tilbake til Kirkenes i 1945 hadde Russlands fredstraktat med Finnland slått ut en hel seksjon av den norsk-finske grense, og Russland var blitt Kirkenes' nærmeste nabo.

Kirkenes' finske naboer ble omhyggelig flyttet tilbake til et russisk «sikkerhetsområde», og omkring seks divisjoner av Den Røde Arme marsjerte opp for å beskytte den nye grense. Nordmenn ble forbudt å reise til Petsamo — (som russerne kaller Pechenga) det finske nøkkel-sentrum på den annen side av Pasvikelven. I mellomtiden etablerte Hoelvold seg som den lokale røde leder. Han bygget opp en åttemanns kommunistisk blokk i Kirkenes' bystyre som bestod av 28 medlemmer og begynte å utgi en sten-silert partiavis.

Med sine russiske venner strålede fra den annen side av Pasvik, fordømte han Norges arbeiderregjering som bestående av «imperialistiske lakeier».

Nå sniker den privilegerte kamerat Hoelvold seg en gang om uken over grensen til et «pow-wow» — indianermøte — med sine venner. Den norske regjering som er sikker på at U.S.S.R. vil gjøre ham til en cause célèbre i det øyeblikk den utsteder en arrestordre mot ham, lar ham i fred. Armeen har god nytte av ham som tolk i fiffige grensetvister når beitende kyr eller en bonde forsvinner på den russiske side. Men naboene i Kirkenes hvisker: «Forbannede kommunister» og nikker til Godtfred, «Det er best å være forsiktig for russerne kan være her om 15 minutter, og vi ønsker ikke ubehageligheter».

Godtfred Hoelvold

RETTSTILSTANDENE I NORGE.

Borgermester Erik Bendz har i en artikkel i Göteborgs Handelstidning belyst enkelte sider ved «rettsoppgjøret» mot NS-medlemmene i Norge. Han skriver bl. a.:

Blant de særskilte straffer som ble innført gjennom «landssvikansordningen» har tapet av medborgerlig aktelse vakt livlig diskusjon og sterk kritikk. Denne straff fører med seg bl. a. tap av stemmerett og retten til å inneha offentlig tjeneste og drive virksomhet som er avhengig av offentlig autorisasjon, og videre tap av retten til å eie fast eiendom, skip og aksjer i norske selskaper. Hensikten med dette har vært å hindre at medlemmer av NS ikke skal oppnå noen økonomisk eller sosial maktstilling i samfunnet. Det er helt opplagt at anvendelsen av en slik straff i det lengste må unngås. Det strider mot alle moderne straffepinsipper.

I og med at NS-medlemmene blir fratatt de borgerlige rettigheter straffes de også med at de blir utstøtt av samfunnet ved en skånselsløs boikott. Men man har dog etterhånden vært nødt til å komme med en del lempninger på dette område.

Borgermester Bendz minner om at disse problemer — også i dag er meget aktuelle for Sveriges vedkommende. Han skriver:

«Hvem vet når problemer av liknende art kan få aktualitet også for vår egen del. Også i vårt land finnes et parti, som iallfall for en del består av notoriske landsforrædere. Skal vi i dette tilfelle si — at medlemskap i dette parti er forræderi?»

MAKTEN SIKRES PÅ MANGE MATER

«Jyllands-Posten» skriver:

Overalt, der det er mulig, settes partikamerater inn i de ledende stillinger. Og der de ledende stillinger allerede er besatt, sørges det for at vedkommende embets- eller bestillingsmann blir omringet av en trofast garde partikamerater, slik at arvefølgen blir sikret. Dette gjelder særlig permanente stillinger, fra hvilke de ikke kan avskjediges slik uten videre.

Selv om den sosialdemokratiske regjering blir avløst av en borgerlig, blir alle ledende embetsmenn sittende i sine nøkkelstillinger, der de fortsetter å øve sin innflytelse på utviklingen. En kan ikke komme denne infiltrasjon til livs — hvis ikke en effektiv kontroll blir innført, og som kan hindre at en regjering misbruker sin makt for å fremme politiske formål.»

Slik er det i Danmark og slik er det i Norge.

BEST-SAKEN — EN DOM OVER MOTSTANDSBEVEGELSEN.

Det danske blad «Revision» skriver om den nettopp avsatte dom i Best-saken:

Til forferdelse for pøbelen og dens medløpere i pressen endret Østre landsrett byrettens dødsdom over dr. Best til 5 års fengsel. Også den helt frifunne general v. Hanneken er forlengst i pressen stemplet som krigsforbryter, idet mere eller mindre hatefulle journalister har påtatt seg på forhånd å felle dommer og stemple folk som de ikke kan like. Slik trafikk straffes hårdt i England. Landsrettens premisser er på det avgjørende punkt megetsigende:

«Det er for retten opplyst, at der forut for de enkelte tyske aksjoner er gått aksjoner fra dansk side, hvilke aksjoner etter de for besettelse og krig gjeldende lover og sedvaner berettigede besettelsesmakten til å foreta represaliehandlinger».

Det opplyses likeledes i premissene, at tallet på drepte dansker ikke overgår tallet på tyskere, der forinden var drept av den illegale Motstandsbevegelse. Skylden for besettelsestidens drap i Danmark legges altså hvor den hører hjemme, nemlig på den både etter nasjonale og internasjonale lover ulovlige og straffverdige såkalte motstandsbevegelse. Der kan alle pårørende til de drepte henvende seg. Mange av oss har jo alltid visst, at således er det, men godtfolk, som konstant er fylt med løgn og propaganda med hensyn til «den tyske terror», har mer enn godt av å se det på trykk i domspremissene. Samtidig burde de studere hvorledes englendere, amerikanere og russere sammen med alle andre land behandler partisaner. Det varer sikkert heller ikke så lenge før livet er tatt av myten om «det av tyskerne utplyndrede Danmark», som ennå benyttes av framtrede politikkere, som vet bedre beskjed. Plyndringen begynte 5. mai 1945, og det var andre som foretok den.

FRI TALE MA BEGRENSES

En telegrambyrå-melding fra New York forteller:

«Negersangeren Paul Robeson omtalte seg selv som kommunist for første gang da han talte på et offentlig møte sammen med bl. a. Henry Wallace. — Vi kommunister og negrene skal høre til fortroppene i kampen for å sikre det amerikanske folk de rettigheter det er i ferd med å miste. Men retten til fri tale må begrenses når det gjelder fascistens allierte og fiender av arbeiderklassen, erklærte Robeson.»

Det kommer til å bli stille i USA når Paul Robeson og Henry Wallace får makten. Men det tar vel litt tid ennå, og imens kan han fryde verden med sin sang.

DET NAZISTISKE BAYERN

Likeledes uten kommentar henter vi følgende fra Høires Pressebyrå:

«Man får ofte bevis for at nazismen i Tyskland ikke på langt nær er utryddet. Særlig i Bayern er det svært urolig under overflaten. De fleste nazister som hadde stillinger her under Hitler er i dag å finne på sine gamle plasser. En statistikk viser at 41,5 prosent av de styrende i Bayern er tidligere nazister og bare 7 prosent er uttalte antinazister. I bydistriktene består 42 prosent av administrasjonen av nazister, i landdistriktene 67 prosent.»

I den verdenskjente tvillingby Garmisch Partenkirchen, hvor tusener av amerikanere, engelskmenn og andre tilbringer sommer- og vinterferier, regner man at der er nazister i så godt som alle offentlige nøkkelstillinger. En av toppstillingene bekles således av en tidligere major i Himmlers innenriksministerium.

Den amerikanske militærregjering

Pål Berg —

Forts. fra side 2.

somhet må også karakteriseres som landssvik.

Hjemmefrontens kuvending

Taleren kom deretter inn på hjemmefrontens virksomhet og sa at de storindustrielle og storfinansielle krefter ikke unnså seg for å gjøre en viss innflytelse gjeldende innenfor de kretser som proklamerte seg som «ledelsen for hjemmefronten». Den ledelse av hjemmefronten som bærer navnet Paal Berg og biskop Berggrav var — politisk vurderert — et bedrag som en må være ferdig med i og med at Odelstinget er ferdig med sine forhandlinger. Denne hjemmefrontledelse var i mot en aktiv krigsføringslinje mot okkupanten helt til ut i 1943. Kommunistene ble avvist. Først etter Hitler-Tysklands nederlag ved Stalingrad endret ledelsen av hjemmefronten nødt og tvungent sitt standpunkt, såvel til krigføringen som til metodene til den. Fra hjemmefrontledelsens side ble det drevet et enestående spill bak folkets rygg.

Det er av den største betydning og verdi at disse opplysninger kom fram i Stortinget. Paal Bergs hjemmefront er nå avslørt engang for alle i det norske folks øyne. Når okkupasjonstidens historie skal skrives, vil det foreligge offentlige dokumenter som ingen vil kunne bestride, til tross for at man lenge har søkt å skjule sannheten og til tross for at hjemmefrontens spisser, trass i sine forsøk på konstitusjonsbrudd er blitt belønnet med Storkors av St. Olav.

har nylig foretatt undersøkelser i sin sone, som viste at 55,5 prosent av tyskerne synes nasjonalsocialismen var «en god idé — som ble dårlig gjennomført». I 1946 var bare 40 prosent av de utspurte av den oppfatning — så kan refleksjonene gjøre seg selv.»

VI TRODDE VI HADDE FOLKET MED OSS —

I anledning dommen i Best-saken, har Jyllands-Posten hatt intervjuer med to kjente danske motstandsmenn (hjemmefront). Disse motstandsmenn protesterer ikke mot dommen, og en av dem gir følgende motivering:

«En kan ikke kjempe mot den mentalitet som råder her hjemme. Og det er min absolutte mening, at flertallet av det danske folk godtar disse dommer. Det viser dessverre, at det vi trodde den 5. mai for 4 år siden, nemlig at nesten hele det danske folk var med i motstanden mot tyskerne — bare var en utdanning. Motstandsmannen sier ikke dette fordi han er forarget over dommen. Han legger til:

«Hadde det vært for tre eller fire år siden, ville jeg ha gjort det, men i dag er jeg likeglad. Og kan en vente noe annet?»

Vi kjenner tonen. Våre egne hjemmefront-«helter» benytter seg av de samme argumenter! «Nå er de luta lei». «Og hadde de visst at det ble slik, da hadde de ikke vært med», osv. Jo, vi kjenner tonen.

Nordmørspostens trykkeri